

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kiè Pablo. Welepa tö ibikeitsè tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skeyök k_i kul (57) Cristo kune'bak e' ukuöki t_a. Ie' ikkeyè' taiè shkökmi Jesús mik erblökwakpa tso' Roma e'pa pakök. Erè kè ie' a kawö kune shkoie. E' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit patkèmi ie'pa a as ie'pa w_a ijcher tö ì o' Jesús tö ie'pa dalèrmik. Ie'pa kibiiepa kè dör Israel aleripa erè Israel aleripa erblé Cristo mik esepa e' iè'w_a ie'pa t_a. Israel aleripa erblé Cristo mik esepa tö ibikeitsè tö ie'pa klö'bak Skéköl tö keweie e' kuëki ie'pa dör ibua'ie pè' kè dör ie'pa ditséwö esepa tsata. E' kuëki ie'pa kè ñi sini'kune.

E' kuëki Pablo k_i ikiane kkachè ie'pa a yëkkuö i' k_i tö sulitane dör ñies è Skéköl wöa. Israel aleri ö kè idör ileri e' dör ñies ème. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkaché tö sulitane tö Skéköl watè'ttsa e' kuëki e' nuí tso' sulitane k_i. E' ukuöki t_a ie' tö ie'pa a ikkaché tö Jesús tté buaè e' è wa Skéköl tö se' tsatkèmi ñikkèè, Israel aleripa ena kè idör ileripa esepa ñies. E' kkaché ie' tö ie'pa a. Ñies Pablo tö ikkaché tö erblé Jesús mik e' wa Skéköl tö se' klö'wèmi wes pè' buaè yësyèsè es. Israel aleripa tö ibikeitsè tö Moisés tté dalöièno e' dalöiè wa Skéköl tö se' klö'wèmi wes pè' buaè yësyèsè es. Erè Pablo tö ie'pa a iché tö e' kè dör es. Se' kè a ì onuk Skéköl ttsé'woie buaè as se' tsatkòitö. Erè Jesús mik erblé e' wa ie' tö se' tsatkeke. Es Pablo tö ichè yëkkuö i' k_i.

Shke'wè

1 ¹Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanè méso klöule ie' ttekölpa tsá e' ekölie. Ñies ye' klöule tté buaè kkayè' Skéköl tö e' pakök.

²Ká iaiä Skéköl kablé' tö tté buaè ñe' kkayërdaè, e' kit ittekölpa tö iyëkkuö batse'r e' k_i. ³Ttè buaè ñe', e' dör ilà Skékèpa Jesucristo e' tté. S'ditsö wa t_a ie' dör Israel blú bak kiè David e' aleri. ⁴Erè mik

ishkenekane, et̄a e' wa ikkayēne Wiköl Batse'r wa tō ñies ie' dör Skëköl Alà diché ta' taië e'.

⁵Ie' batamik Skëköl er buaë ché ye' a. Ie' ye' tkè'ka kanablök Jesucristo a ittekölpa tsá e'pa ekölie as ká wa'ñe pè' kè dör judiowak esepa kur ie' ttò iutök erblè ie' mik e' wa. ⁶Ñies a' tso' ie'pa shua. A' klöule Jesucristo ichaie. ⁷Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dalër taië Skëköl éna serke Roma e'pa a. A' klöule ie' wa s'batse'rupa kíie. S'yé dör Skëköl ena Skëképa Jesucristo as e'pa er buaë chò ena sene bèrè mù a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a

⁸Kewe ye' ichè tō a' erblé Jesús mik e' tté buneká ká wa'ñe. E' kueki wëstela chekeyö Skëköl a Jesucristo ttò wa a' ulitane kī. ⁹Skëköl a ye' kanablöke ye' er kos wa ie' alà tté buaë e' pakök, e' wák wa ijcher tō kekraë ye' er arke a' ska'. ¹⁰Kekraë ie' a ikiekeyö tō ie' kī ikiane, e'ma as bata ekkè ta' ie' kawö mù ye' a shkoie a' pakök. ¹¹Sulu ye' éna a' suak. Ye' éna a' kīmak as a' er diché kī iër buaë Skëköl Wiköl wa. ¹²E' wà dör tō se' erblöke Jesús mik eköl eköl, e' wa se' ñi er diché iò buaë.

¹³A yamipa, ye' kī ikiane tō a' wa ijcher tō taië ye' ileritsé shkoie a' pakök, erè dò ikkè ta' ye' wötkërke. Ye' kī ikiane tō kanè me' Skëköl tō ye' a e' wà döttsa buaë a' shua wes ká malepa wakpa shua idè'ttsa es. ¹⁴Ye' ittsé tō ye' kī kanè tso'ia Jesús tté buaë pakök sulitane a. Kè ye' tkine tō s'dalöiër ta' taië ese idir ö s'èsepa idir ö s'yöule ö kè s'yöule idir. ¹⁵E' kueki ñies ye' shkak Roma Jesús tté buaë pakök a' wakpa shua.

Jesús tté buaë dör Skëköl diché taië s'tsatkoie e'

¹⁶⁻¹⁷Jesús tté buaë e' wa Skëköl a wépa kos tō iklö'wé esepa tsatkërmi. E' kueki ye' kè jaëne tté e' kī. Ttè e' pakane judiowak a kewe, e' itöki pè' kè dör judiowak esepa a. Ttè e' tō ikkachè se' a tō wes Skëköl tō se' klö'wèmi wes pè' buaë yësyësè es. Se' klö'wéitö es se' erblé Jesús mik e' wa. E' è wa ie' tō se' klö'wèmi es. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tō ichè: “Yi dör yësyësè ierblö Skëköl mik e' batamik, ese serdaë.”^a

Sulitane kī ì sulu nuí tso' Skëköl wöa

¹⁸Skëköl tso' ká jaì a, e' tso' wépa tō ì sulu wambleta' ena kè ser yësyësè esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikèsik kkachök. Ì sulu kos wambleke ie'pa tō, ese tō ie' tté mokī e' wöklö'weke. ¹⁹Kos s'éna iane tō wes ie' dör, e' kkayè' ie' wák tō ie'pa a, e' kueki buaë ie'pa wa ijcher. ²⁰Kewe ta' ie' tō ká i' yö'at, e'tami sulitane wa ijcher tō wes ie' dör. Ie' kè wërta' erè ì kos yö'itö e' wa iwënewa buaë tō ie' dör Skëköl, ñies tō ie' diché kè erta'wa. E' kueki kè ie'pa a iyënuke tō kè sa' wa ijcher. ²¹Eré ie'pa wa ijcher buaë

^a Habacuc 2.4

tö ie' tso'tke, erë ie'pa kè wà ikìkanekà wes ikawötà kikèkà es. Ñies ie'pa kè wà wèstela yène ie' a. E' skéie ì bikeitseke ie'pa tö ese kè wà ta'. Ie'pa erbiköke kòs ese dör sulu ème. ²²Ie'pa e' chò tö ie'pa wà íyi kòs ese jcher buaë, ñermata ie'pa ianewà kè kabikeitsötà'. ²³Ie' olo ta' tajë kè erta'wa, e' kè dalöiène' ie'pa wà. E' skéie ie'pa tö s'duötà'wà ese diököl dalöieke. Dó kal ö ák yöule düie ö bakaie ö talokie ese dalöiekerakitö ie' skéie.

²⁴E' kuekì Skèköl tö ie'pa émi e' ia'ukka sene sulusi wa wes ie'pa kì ikiane es. Es ie'pa ñi dalösewéwà íyi s'jaewè tajë ese wa. ²⁵Ie' ttè mokië e' olo'yérakitö, e' skéie kache ttè è klö'wekerakitö. Íyi yö'at ie' tö ese è dalöiekerakitö skèkölíe, kè dör ie' wák dalöiè. Ie' è kì kikèkà mène buaë kekraë. Es e' idir.

²⁶E' kuekì Skèköl tö ie'pa émi e' ya'uk wes ie'pa er sulu kì ikiane es. Dò alakölpà e' mane'wéttsà kè senakia wépa ta' wes imeneat es. Ie'pa senékà ñitá iwakpa è. ²⁷Es ñies wépa kè senakia alakölpà ta'. Ie'pa e' mane'wéttsà. Suluë ie'pa éna senakka iwákpa è ñitá. E' dör jaë tajë. Ie'pa e' ya'u sulu es, e' nuí kì iwákpa weirke siarè wes ikiane we'ikè es.

²⁸Ie'pa kè éna Skèköl bikeitsak, e' kuekì ie' tö ie'pa émi ì suluë e' è bikeitsök as ì kè wamblök s'kàne ese wamblörakitö. ²⁹Es ie'pa er sulunewà da'áie. Ì sulu kòs e' wambleke ie'pa tö tajë. Ie'pa wöttserke tajë. Ie'pa e' wamblöke suluë. Ie'pa ukyërke imalepa ta'. Ie'pa s'ttekewà ena ñi wöñakköke suluë ena s'kitö'weke tajë. Kekraë ie'pa er me'rie ì sulu è kì. Ie'pa biyöblöke ñi kì. ³⁰Ie'pa tö s'malepa cheke suluë. Sulu ie'pa éna Skèköl ar. Ie'pa e' kkeökekà tajë e' ttsökekà tajë ena kè tkirku' imalepa kì. Íyi sulusi bikeitseke ie'pa wákpa tö, ese wamblekerakitö. Ie'pa kè tö imì ena iyé ttò dalöieta'. ³¹Ì dör buaë e' kè ane ie'pa éna. Ì uk ie'pa kablé e' kè waweta'litö. Ie'pa kè éna yi dalërta'. Kè yi sueta' er siarè wa. ³²Eré ie'pa wà ijcher buaë tö Skèköl ttè dalöièno tö ichè tö wépa tö íyi ekkè wambleke esepa kì duèwà kiane, erë ie'pa tö iwamblekeia. E' kíie ta' ie'pa wa buaë iwër tö s'malepa tö iwamblè.

Skèköl tö sulitane shuleraë ñikkë

2 ¹A' isie^b tö pè' chéyö ñe'sepa kichatekettsà, esepa kè a ì yènuke e' tsatkoie Skèköl wörki. Ì sulu kòs wambleke ie'pa tö ese wambleke a' tö ñies. E' kuekì mik a' tö ie'pa kichatéttsà, eta' e' wa a' wákpa tso' e' kichatöktsà. E' kuekì kè a' a' e' tsatkènuke. ²Se' wà ijcher tö Skèköl tö s'shulè yèsyèsè, e' tö se' e' wamblò sulu es esepa kòs kichaterattsà. ³A' tö ì sulu wamblé wes wépa kichatéttsà a' tö es, e' ta' zwes a' ibikeitsèmi tö Skèköl kè tö a' kichatepattsà ñies? ⁴A' tö ibikeitseke es, e' ta' e' wa ie' er buaë se' ta', e' watöktsà a' tso'. Ie' tö se' anewekeia tajë, ie' kè tö se'

^b 2.1 Versículo i' a Pablo ttökemi judiowak ta. E' wènewà bua'ie verículo 12 ena itökì itso' e' kì.

we'ikè bet. Ie' er buaë a' ta, e' tò a' dalè'ttsekeia buaë, e' wa ie' tso' a' ulaiök as a' er mane'ù ie' a, ¿e' kè jcher a' wà? ⁵Erè a' er darèrèè. A' kè éna er mane'wak ie' a, e' nuí kî a' tso' Skéköl kèsik e' kî kiök e' kî. Mik ie' s'shuleraë e' kèwö de età ie' tò s'shuleraë yèsyèsè. ⁶⁻¹¹Sulitane dör ñies ème ie' a, e' kuèkî ie' tò iské meraë eköl eköl a wes s'ser es. Wépa e' chöke kekraë ì buaë uk, tso' ilo ena ikikèka ena sene michoë yulök, esepa ulà a sene michoë dóraë. Erè wépa tkirke iwák è kî, e' wamblò sulu, kè tò ie' ttè mokî dalöiè, esepa we'ikeraëitö kèsik wa da'a. Wépa e' wamblò suluë esepa kos weirdaë siarè kewe judiowak e' ukuökî ta sulitane, e' dalèrdarak imik taië. Erè wépa serke yèsyèsè esepa kos a ilo ena ikikèka ena sene bèrè e' merdaë taië kewe judiowak a e' ukuökî ta sulitane a.

¹²Pè' kè dör judiowak esepa kè ku' Moisés ttè dalöièno e' dikîa. Ie'pa tò ì sulu wamblé, e' ta iweirdaë siarè erè ie'pa kè shulirpa ttè ñe' wa. Erè judiowak tso' ttè e' dikîa, e'pa tò ì suluë wamblé e' ta ttè e' wa ie'pa shulirdaë. ¹³Wépa tò ttè dalöièno e' ttsé, e' è kuèkî ie'pa kè klö'wépa Skéköl tò wes pé' buaë yèsyèsè es. E' skéie wépa tò ttè e' wà dalöie esepa klö'weraëitö es. ¹⁴⁻¹⁵Pè' kè dör judiowak esepa kè wà Skéköl ttè dalöièno kit Moisés tò yèkkuö kî e' jcher. Erè mik ie'pa tò ttè ñe' wà dalöie iwákpa wà ijcher e' kuèkî, età e' wa iwènewa tò ttè dalöièno tso' ie'pa er a. Ttè e' dikîa ie'pa tso'. Ttè e' è wa ie'pa er tò ie'pa a icheke tò ì dör buaë ì dör suluë. Ttè e' wa mikle ta ie'pa er tò ie'pa kcateke, mikle ta ie'pa tsatkeke. Ttè e' wa ie'pa shulirdaë. ¹⁶E' tköraë aishkuö ta mik Skéköl tò ì kos tso' blèulewà se' er a e' shuleraë Cristo Jesús batamik età, wes ttè buaë pakekeyö e' tò ichè es.

¹⁷Erè a' welepa dör judiowak, esepa erblöke Moisés ttè dalöièno e' mik. A' e' ttsökà tò a' dör Skéköl icha. ¹⁸Ì kiane ie' kî ese jcher buaë a' wà. A' yöule buaë ie' ttè wa, e' kuèkî ì dör ibua'ie e' shukitmi a' a wè. ¹⁹A' ibikeitseke tò o'ka pautmi a' a buaë. E' dör wes s'wöbla kè wawèr esepa ulaiè es ö wes se' tso' stui a esepa a bö'wö kkachè es. ²⁰A' wà ttè dalöièno tso', e' dör ttè mokî ena íyi jcher taië e' ttè. E' kuèkî a' ibikeitseke tò a' a se' kam yör esepa yörmi ena wépa kè wà ì jcher esepa wöblarmi. ²¹E' dör es, e' ta ¿wes a' kè e' wöbla'ù? A' tò s'patteke tò kè s'kàne akblök ta ¿wes a' akblöke? ²²A' icheke tò kè s'kawötà s'senewabak dalöseukwà ta ¿wes a' tò idalöseweke? Íyi diököl tso' dalöie e' ar suluë a' éna ta ¿wes íyi tso' iwé a e' ekibleke a' tö? ²³Ttè dalöièno meneat a' a, e' wa a' e' ttsökà taië ta ¿wes a' kè tò idalöiè? E' wa a' tò ie' dalösewéwà. ²⁴Wèe' Skéköl yèkkuö tò ichè: “Pè' kè dör judiowak, esepa tò Skéköl cheke suluë a' ukuömik.”^c

²⁵Mokî wépa tò Moisés ttè dalöièno e' iuteke, esepa a itóttola kkuölit tëule tsir e' dör buaë. Erè yi kè tò iütè, esepa a kè idör ìie bua', e' dör wes kè s'wakyöule es. ²⁶⁻²⁹¿Wépa dör judiowak chökle? E' kè dör iditséwö è

^c Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

wa. E' kè dör iwakyöule iyese alè k_i e' wa. Judiowak chök_{le} e' dör wépa er yësyësë Skëköl wöa esepa, e' dör wës ie'pa wakyöule ier a es. E' kè onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Batse'r è a. Esepa wër buaë Skëköl wa, kè dör s'ditsö wa. E' kuek_i pè' kè dör judiowak, kè wakyöule, kè wä Moisés ttè dalöiëno e' ku', esepa tö idalöié buaë, e' tã ie'pa sugraë Skëköl tö wës judiowak wakyöule es eré kè iwakyöule moki. Pè' tö ttè dalöiëno e' dalöié, eré kè iwakyöule ichkà k_i, esepa tö judiowak kè tö iit_{te} esepa kkateraë iki aishkuö tã, eré iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwa.

3 ¹Yile tö ichakëmi: “E' dör es, e' tã òlie bua' idir tö se' dör judiowak? Se' tottola kkuölit tëule tsir òlie bua' e' dör?” ²Ye' iit_{te} tö e' dör buaë sh_ut_e ena iwà dör tajë. I bua'ie dör tö Skëköl tö ittè me'atbak judiowak ulà a. ³Yëno tö ie'pa wëlepa tö ttè ñe' dalösewëwä, eré e' è kuek_i òichëmisö tö Skëköl kè ttò mokië? ⁴Au, kè idör es. Eré sulitane kachömi suluë, eré ie' ttò mokië kekraë. E' dör wës itso' kitule ie' yëkkuö k_i es, e' tö ie' chë i' es:

“Sulitane isuëraë tö be' ttò mokië.

Be' ttè shulirmi, e' tã be' e' alörakã be' kkatökwakpa k_i.”^d
Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

⁵Pè' wëlepa kè wä ijcher yësyësë, esepa tö icheke tö s'ser suluë, e' wa ik_i wënewä bua'ie tö Skëköl dör yësyësë sulitane tsatã. E' kuek_i ie'pa tö icheke tö e' nu_f k_i s'we'ikéitö, e' kè dör yësyësë. ¿Es idir? ⁶Au, kè idör es. Skëköl chópa kè dör yësyësë, e'ma ¿wës ie' a sulitane shulirmi yësyësë?

⁷Es yile tö ichakëmi: “Ye' kache wa Skëköl ttò mokië e' k_ikarkeka tajë, e' tã òi kuek_i e' nu_f k_i ye' kkatëkeiaitö?” ⁸E' chópa es, e'ma sö ichëmi tö “ì sulu k_i wamblösö as e' wa ì buaë k_i dò tajë.” Wëlepa tö icheke tö ttè ese wa ye' tö s'wöbla'wëke. Ie'pa éna ye' wöakwa, e' kuek_i ie'pa tö ye' cheke sulu es. Eré ie'pa esepa kichatëttsã kiane.

Kè yi dör yësyësë Skëköl wöa

⁹E'ma òi chëmisö? Sa' dör judiowak ¿esepa dör buaë sulitane tsatã? Au, kè idör es. Ikkachétkeyö a' a tö sulitane, judiowak ena wépa kè dör judiowak, esepa kos tso' sene sulu dik_ia. ¹⁰E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö k_i es, e' tö ichè:

“iKè yi ku' eköl wë'ia dör yësyësë Skëköl wöa!

¹¹ Ì dör buaë Skëköl a ese kè ane yi éna yës.

Kè yi ku' Skëköl yulök.

¹² Sulitane ts_i tröuke ie' yök_i;

Ie'pa er sulunewä suluë.

Kè yi ku' eköl wë'ia ì buaë ese uk.^e

¹³ Ie'pa ttò suluë, e' dör wës s'nu kélkuö kköppèe alar suluë es.

^d Salmo 51.4   ^e Salmo 14.1-3; 53.1-3

- Ie'pa kkò k_i s'kìtò'wè me'rie.^f
 Ie'pa kapakò e' dör wës tkabè ichók kapöli es.^g
 14 Ie'pa tso'ie alibchök s'malepa k_i kësik wa.^h
 15 Ie'pa er me'rie s'ttèwà è k_i.
 16 Wé ie'pa dami ee s'we'ikè ena s'eriawè siarè ese mekearakitò.
 17 Sene bèrè ñalé e' kè suule ie'pa wà.ⁱ
 18 Skèköl dalöiè e' kè er_i ta' ie'pa wà yës.”^j

Es Skèköl yèkkuò tò ichè.

19 Se' wà ijcher tò ì kòs chè Skèköl ttè dalöièno tò, e' chèitò wépa tso' idik_ia, esepa a. Ttè e' wa sulitane siwà'blòwèkewà Skèköl tò. Ñies ttè e' tò ikkacheke tò sulitane k_i nuì tso' ie' wò. 20 Ttè dalöièno e' dör ikkachoie se' a tò se' dör ì sulu wamblökwapka. E' kuek_i kè yi a iyènu_ka: “ttè dalöièno iutèyò sèraa, e' kuek_i Skèköl kawòt_a ichók tò ye' dör pè' buaè yèsyèsè.”

Wës Skèköl tò se' klò'wèmi wës pè' buaè yèsyèsè es
 (3.21-31)

21-23 Erè i'ñe t_a Skèköl tò se' a ikkachétke tò wës ie' tò se' klò'wèmi wës pè' buaè yèsyèsè es. E' kè dör ttè dalöièno iutèsò e' wa. E' dör se' erblé Jesucristo mik e' wa. Wépa kòs erblé ie' mik, esepa klò'wé Skèköl tò wës pè' buaè yèsyèsè es. Ñies Skèköl yèkkuò kòs e' tò isini'kué tò mok_i idir. Sulitane dör ì sulu wamblökwapka. Kè se' serk_i' buaè yèsyèsè wës Skèköl olo t_a' taiè e' ser es. E' kuek_i sulitane dör ñies ie' wò. 24 Erè Cristo Jesús tò se' yè'ttsà ì sulu ulà a. E' wa Skèköl tò se' klò'wé wës pè' buaè yèsyèsè es. E' kè k_i se' ñarku', e' dör éme. Es ie' er buaè ché se' a. 25 Ie' tò Jesucristo me'ttsà ttèwà se' skéie e' pé tène taiè se' nuì olo'yoie. E' de se' ulà a se' erblé Jesús mik e' wa. E' wa ie' tò ikkaché tò ie' dör yèsyèsè. Ká i_ai_aè ie' tò sene suluè dalé'ttsé'bitu énaè. 26 E' kéwò ska' t_a ie' kè wà se' weine wës s'kawòt_a weinuk es. Erè se' nuì patòne Jesucristo weine e' wa. E' wa Skèköl tso' ikkachök i'ñe t_a tò ie' dör yèsyèsè. Ñies ie' tso' ikkachök tò wës ie' tò wépa erblé Jesús mik esepa klò'wèmi wës pè' buaè yèsyèsè es.

27 E' dör es, e' t_a ì wa se' e' ttsòk_ami Skèköl wò? iKè ì wa! Se' erblé Jesús mik, e' kuek_i ie' tò se' klò'wé wës pè' buaè yèsyèsè es. Kè idör ttè dalöièno iutèsò e' kuek_i. E' kuek_i kè se' a e' ttsènu_ka ì wa yës. 28 Es se' tò ibata chéat tò Skèköl tò se' klò'wé wës pè' buaè yèsyèsè es se' erblé Jesús mik e' kuek_i. Kè idör ttè dalöièno e' iutèsò e' kuek_i.

29 Erè ¿Skèköl dör judiowak è Kèköl? ¿Ie' kè dör pè' malepa Kèköl? Tó, ie' dör pè' kè dör judiowak esepa Kèköl ñies. 30 Ie' dör eköl éme. Wépa erblé Jesús mik esepa klò'wéitò wës pè' buaè yèsyèsè es. Kè ie' tkine tò

^f Salmo 5.9   ^g Salmo 140.3   ^h Salmo 10.7   ⁱ Isaías 59.7-8   ^j Salmo 36.1

judiowak idir ö kè idir judiowak. ³¹ Se' tsatkèrmi se' erblé Jesús mik e' wa, età ùsò ichèmi tò Moisés ttè dalöièno e' kè diché ta'ia? iAu, e' kè dör es! E' skéie se' tò ikí ché moki tò idiché tso'ia iwák es.

Abraham erblé Skèköl mik

4 ¹ Età sa' judiowak yé bak kiè Abraham, ùma e' chèmiso? ù jchenewa ie' wà erblé Skèköl mik e' wa? ²⁻³ Skèköl tò Abraham klö'úpa wes pè' buaé yèsyèsè es ì buaé wéitö e' kueki, e'ma buaé ie' a e' ttsèrmika. Erè Skèköl yèkkuö tò ichè: “Abraham erblé Skèköl mik, e' kueki iklö'wéitö wes pè' buaé yèsyèsè es.”^k E' kueki ie' kè a e' ttsènuuka yès Skèköl wöa. ⁴ E' dör wes s'kanebletke ese patuè es, e' kè dör kakmeule. E' dör ikanebletke e' ské. ⁵ Erè yile erblé Skèköl tò s'sulusipa klö'wèmi wes pè' buaé yèsyèsè es e' mik, e' ta ese klö'weraè Skèköl tò es, eré kè iwà ì buaé one e' tsatkoie. ⁶ Ñies e' sini'ku' David tò. Ie' iché tò ayècha buaé wé klö'wé Skèköl tò wes pè' buaé yèsyèsè es, kè dör ì buaé wéitö e' kueki. ⁷ Ie' tò iyè':

“Wépa ki inuì olo'yé Skèköl tò ena itkòwée iki, iayècha buaé esepa!

⁸ Wépa kè chakepaia Skèköl tò inuì ki, iayècha buaé esepa!”^l
Es itso' kitule.

⁹ Ye' ichakè tò wépa yé' David tò ayècha buaé ùesepa dör wépa wakyöule itóttola kkuölit tëule tsir e' wa esepa è? Au. Ñies ie'pa dör wépa kè wakyöule esepa. Ye' ichétke tò Abraham erblé Skèköl mik, e' kueki iklö'itö wes pè' buaé yèsyèsè es. ¹⁰ Erè ùmik Skèköl tò iklö' es? ùE' dör iwakyöne e' ukuöki ö e' yöki? Kè idör e' ukuöki, e' dör e' yöki. ¹¹ Ie' tò iklö'wé es ierblé imik e' kueki. E' ukuöki ta' ie' kéitö e' wakyöök iwà kkachöie tò iklö'wéitö wes pè' buaé yèsyèsè es. Es ie' de wépa erblé Skèköl mik eré kè iwakyöule, esepa kos yé tsaweie. Es ie'pa kos klö'wé Skèköl tò wes pè' buaé yèsyèsè es. ¹² Ñies ie' dör wépa wakyöule ena ierblö Skèköl mik wes ie' es kam iwakyuö e' yöki, esepa kos yé.

Skèköl tò ttè me' Abraham a

¹³ Skèköl kablé' Abraham a ttè i' wa: “Ye' tò ká ulitane meraè be' a ena be' aleripa a.” Erè ie' kè wà imène Abraham a ttè dalöièno e' iütè wa. Iméitö ia ierblé imik e' wa. E' wa Abraham klöne wes pè' buaé yèsyèsè es. ¹⁴⁻¹⁵ Mik Skèköl ttè dalöièno dalösewewasö, età e' nuí ki se' we'ikeraëitö. Erè ttè ñe' kè kunúpa, e'ma kè ì ta' dalösewewà. E' kueki ì uk Skèköl kablé' Abraham a e' wà mú dò wépa tò ttè dalöièno e' wà iütè esepa a, e'ma erblé Skèköl mik ena ie' kablé' Abraham a e' kè dör iie bua'.

¹⁶ E' kueki ì uk Skèköl kablé' Abraham a, e' wawéitö éme wes íyi kakmeule es ie' erblé imik e' wa. Ie' tò iwé es er buaé choie sulitane a as iwà dò Abraham aleripa ulitane ulà a. E' wà dör tò ì yène Abraham a, e'

^k Génesis 15.6 ^l Salmo 32.1-2

kè dör wépa tso' ttè dalöiëno dikia esepa è a. Nies e' dör wépa kos erblé Skèköl mik wes Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ulitane erblé Skèköl mik esepa yéie. ¹⁷E' dör wes itso' kitule Skèköl yèkkuö kī es. E' kī Skèköl tō iché Abraham a: “Ye' tō be' tkéka ká taië wakpa yéie.”^m Skèköl dör s'duowa shke'ukkanewak e'. Ì kè ku' e' yuèmiitō ittò è wa. Skèköl e' mik Abraham erblé.

¹⁸Ì yè' Skèköl tō Abraham a wësua kè iwà tkòpa suè. Erè Abraham tō iklö'wé mokië tã iwà panéitō. E' kuekī ie' de ká ku'a'kī taië e' wakpa yéie wes ie' a iyënebak es. Skèköl tō ie' a iyè': “Be' aleripa alördaë taië.”ⁿ ¹⁹Tsir etã ie' kī duas de cien eyök (100). Ie' wã ijcher tō ie' ena ilaköl Sara dewatke kèkèpa alula kè döpaia alàè. Erè erblé Skèköl mik e' kè olo'yane ie' wã yës. ²⁰Ie' kè wã ibikeitsekã bötbot. Skèköl kablè ie' a e' kè bikeitse ie' wã tō kè iwà tkòpa. E' skéie ie' kī erblé Skèköl mik tã ikikékaitō. ²¹Ie' tō iklö'wé mokië tō Skèköl wã diché tso' ì uk ie' kablè ese woie. ²²E' kuekī Skèköl tō iklö'wé wes pè' buaë yësyësè es.

²³“Skèköl tō iklö'wé wes pè' buaë yësyësè es.” Ttè e' kè kiteat yèkkuö kī Abraham è a. ²⁴Nies ikiteat se' a. Skèköl tō Skèkèpa Jesús shkeo'kane e' mik se' erblé, e' tã nïes ie' tō se' klö'weraë wes pè' buaë yësyësè es. ²⁵Jesús wömenettsã ttèwã se' nuì kī, e' ukuökī tã ishkeo'kaneitō as se' klör wes pè' buaë yësyësè es.

Skèköl er buanene se' kī

5 ¹Se' erblé Jesucristo mik e' wa Skèköl tō se' klö'wé wes pè' buaë yësyësè es. E' kuekī i'ñe tã ie' er buanene se' kī Skèkèpa Jesucristo batamik. ²Jesucristo batamik ie' er buaë ché se' a, se' erblé ie' mik e' wa. Ie' er buaë chò se' a, e' a se' e' tkéwã darèrè. Se' wã ijcher tō se' dörami ie' ska' olo tã' taië ie' tã nita. E' wã paneke se' tō kröröè, e' tō se' ttsè'weke buaë. ³Erè kè dör e' è, nïes se' ttsè'rke buaë mik se' weirke etã. E' wã dör tō se' wã ijcher tō mik se' weirke, etã e' tō se' kī diché ieke idalè'ttsök er bua' wa. ⁴Ì kos dalè'ttsésö er bua' wa e' wër buaë Skèköl wa. Se' wër buaë ie' wa, e' tã e' tō se' ké iwà kī panuk kröröè. E' kuekī se' ttsè'rke buaë se' weirke e' shuã. ⁵Wiköl Batse'r mène se' a e' tō se' a ikkacheke tō Skèköl éna se' dalër taië, e' kuekī ipanè ñe' e' kè tō se' eriwèpa.

⁶Mik Skèköl tō ikéwö me' e' de, etã Cristo kótewã se' nuì skéie se' tso'ia kè a e' tsatkèr e' dalewa. ⁷Darèrè idir se' a e' muktsã ttèwã o'ka skéie, eré imú dör pè' buaë yësyësè ese. Isalema yile e' mumittsã ttèwã pè' buaë shütë ese skéie. ⁸Erè Cristo e' me'ttsã ttèwã se' skéie, se' bakia e' wamblök suluë e' dalewa. E' tō se' a ikkacheke tō kos Skèköl éna se' dalër. ⁹Ie' kótewã ipé tène taië e' wa Skèköl tō se' klö'wé wes

^m Génesis 17.5   ⁿ Génesis 15.5

pè' buaë yësyësë es. E' yita buaë ie' wa se' tsatkërdaë Skëköl kësik yöki. ¹⁰Mik se' bak Skëköl bolökpaie, eta ie' wák tò ì ɛr bua'wëne se' kɪ ilà ttëwà e' batamik. Erë ì'ñe tã ie' ɛr buanene se' kɪ, e' yita buaë se' tsatkërdaë Cristo tso'ne ttsë'ka e' diché wa. ¹¹Erë kè dör e' è. Skëkëpa Jesucristo batamik Skëköl ɛr buanene se' kɪ, e' kuëki se' ttsë'rke buaë ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹²Wëm tsá yöne kiè Adán, e' wã sene sulu tsá dë'bitu ká ì' a. Ie' dör sulitane yéie. E' kuëki mik ie' tò ì sulu tsá wamblë', eta e' dör wës sulitane tò iwamblë' ie' tã ñita es. E' tò sulitane wöme'ttsa ì sulu wamblök ena e' nuí kɪ duökwa. E' kuëki duëwã de sulitane kɪ. ¹³Kã ttè dalöiëno mer Moisés a, e' yöki ì sulu wamblënemibak je'. Erë e' këwö ska' tã ttè dalöiëno kè tã', e' kuëki kè yi kkatëne inuì kɪ. ¹⁴Erë Adán këwö ska' dō Moisés këwö ska' sulitane blërke. Ñies wépa kè wã Skëköl ttò dalöseñewã wës Adán es, esepa blërlune. Ie' dör wëm eköl doia ie' itökɪ e' klíla.

¹⁵Ì sulu wamblë' Adán tò ena ì buaë o' Skëköl tò se' a e' dör kua'kɪ. Adán tò ì sulu wamblë', e' kuëki taijè s'blërlune. Erë wëm eköl skà, e' dör Jesucristo, e' batamik Skëköl ɛr buaë ché se' a éme kè tuè tã'. E' dör buaë ichökke, e' wa s'tsatkërke taijè. ¹⁶Adán tò ì sulu wamblë' etökicha ème, e' nuí kɪ sulitane kichatë'ttsa Skëköl tò. Erë Skëköl ɛr buaë ché se' a, e' kuëki ie' tò se' klö'wé wës pè' buaë yësyësë es, eré se' tò ì sulu wambleke taijè. E' kuëki ì buaë o' ie' tò se' a, e' kè dör wës ì sulu wamblë' Adán tò es. ¹⁷Es wëm eköl è tò ì sulu wamblë', e' wa duëwã e' aléka sulitane kɪ. E' yita ì o' Jesucristo tò, e' wa wépa a Skëköl ɛr buaë ché klö'wéitö wës pè' buaë yësyësë es, esepa kos ulà a sene pa'alí doraè tã ie'pa e' alórakã ie' tã ñita. E' dör taijè tkòka ì wamblé Adán tò e' tsata.

¹⁸Ì sulu wamblé Adán tò etökicha, e' wa sulitane kichatënettsã. Erë ì yësyësë wé Jesucristo tò etökicha, e' wa sulitane klörmi wës pè' buaë yësyësë es as iser michoë. ¹⁹Adán tò Skëköl ttò tsá dalöseñ'wã e' wa sulitane wömenettsã ì sulu wamblök. Erë Jesucristo tò Skëköl ttò dalöie, e' wa se' taijè klördaë wës pè' buaë yësyësë es.

²⁰Skëköl tò ttè dalöiëno mé se' a as ì sulu wamblekesö kos e' jcherwã se' wa yësyësë tò e' dör suluë. Erë mik ijchënewã se' wa, eta se' éna iwã armi bua'ie tò kos Skëköl ɛr buaë ché se' a. E' dör taijè ì sulu kos wamblekesö e' tsata. ²¹Mik se' bak klöulewã duëwã ulà a, eta sene sulu e' ali'ka se' kɪ. Erë Skëköl ɛr buaë ché se' a, e' dikia se' tso' ì'ñe tã wës se' bak kuaë sene sulu dikia es. Ie' ɛr buaë ché se' a Skëkëpa Jesucristo batamik, e' wa se' klö'wéitö wës pè' buaë yësyësë es tã sene michoë méitö se' a.

Se' dör wës s'duulewã es sene sulu yöki

6 ¹E' dör es e'ma çíma sö ichèmi? Çí sulu kɪ wamblëiasö as Skëköl ɛr buaë kɪ chò se' a taijè shütë? ²Au, e' kè dör es. Se' dör wës s'duulewã

es sene sulu yöki. ¿Wes ì sulu wamblèmijiasö? ³¿A' kè wà ijcher tö se' wösune e' tö iwà kkacheke tö se' batsulewà Cristo Jesús mik? E' dör wes se' ttèwãñak ie' tã es. ⁴Se' wösune e' wà kiane chè tö se' töbinewà ie' tã. E' dör es as se' serne ku'kì wes Cristo shkenekane S'yé olo tã tajè e' wa e' ser es.

⁵Se' batsulewà ie' mik ie' dunewà eerö, es ñies se' shkerdakane wes ie' shkenekane es. ⁶⁻⁷Se' wà ijcher tö s'duulewà kè ku'ia ì sulu wamblök. Es ñies wes se' dör kuaè e' dunewà Cristo tã wötëulewà krus mik. E' tka es as s'wák dër suluè e' diché erwa tã s'tkòshkar sene sulu ulà a kè ku'ia klöulewà. ⁸⁻⁹Se' wà ijcher tö Cristo shkenekane, e' kueki ie' kè duöpawane. Duewà kè e' alòpakaià ie' ki. E' kueki se' duulewatke ie' tã, e' tã se' tö iklö'wé mokiè tö se' serdane ie' tã. ¹⁰Mik ie' kötwa, etã ikötwa etökicha ème se' nuì ki, kè iskà duöpawaiane. Erè ishkenekane serkene Skèköl a. ¹¹Es ñies a' e' ttsó mokiè tö a' duulewà sene sulu yöki, erè a' tso' ttsé'ka senoie yësyësè Skèköl a a' batsulewà Cristo Jesús mik e' wa.

¹²E' kueki kè a' kawö mukia sene sulu a as kè ie' alòka a' ki tã ì sulu qos wamblak a' éna ese wamblè a' tö. ¹³Kè a' e' muktsaià sene sulu ulà a as e' kè tö a' klö'üwà ì sulu wamblöie. E' skéie a' e' múttsa Skèköl a wes s'duulewà shkenekane es. A' e' múttsa wa'ñe Skèköl a senuk yësyësè. ¹⁴A' kè ku'ia Moisés ttè dalöiëno dikia. A' tso' Skèköl er buaè chöke se' a e' dikia. E' kueki a' e' múttsa senuk yësyësè tã es sene sulu kè e' alòpaka a' ki.

Skawötã senuk buaè yësyësè Skèköl a

¹⁵E' dör es, e' tã çima sö ichèmi? Se' kè ku'ia ttè dalöiëno e' dikia. Se' tso' Skèköl er buaè chö se' a e' dikia. E' ma e' kueki çì sulu wamblösö? Au, kè idör es. ¹⁶A' wà ijcher buaè tö yi ttö iutekesö, ese ulà a se' tso' klöulewà wes s'klöulewà kanè mésoie tso' iwökir ulà a es. Es sene sulu ttö iutekesö, e' tã e' ulà a se' tso' klöulewà wes kanè méso es tã e' nuì ki se' duöralur weir michoë. Erè Skèköl ttö iutekesö, e' tã e' ulà a se' tso' tã e' wa se' serdaè yësyësè. ¹⁷A' bak klöulewà sene sulu ulà a wes kanè méso es. Erè wéstela Skèköl a tö i'ñe tã ttè buaè pakane a' a e' iuté a' tö er moki wa. ¹⁸Es a' yëullettsatke sene sulu ulà a tã i'ñe tã a' de sene yësyësè e' ulà a. ¹⁹(A' ià katötö Skèköl ttè a, e' kueki ttè i' kleekeyö a' a kanè méso ttè wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia'ukka sene sulusi wa ena ì sulu è kí wamblök. Erè e' sù i'ñe tã a' e' múttsa senuk yësyësè as a' ser batse'r.

²⁰Mik a' bakia klöulewà sene sulu ulà a, etã kè a' tkine sene yësyësè ki. ²¹E' wa çì bua' dé' a' ulà a? E' ulà a a' mîne duökulur weir michoë. I'ñe tã ì sulu wamblé' a' tö ese tö a' jaéwéne. ²²Erè a' yënetsa sene sulu ulà a. A' de Skèköl kanè mésopaie. E' ulà a a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. ²³Ì sulu wamblekesö ese skéie s'duörawà. Erè wépa batsulewà Skèképa Cristo Jesús mik, esepa a sene michoë meraè Skèköl tö éme.

Se' du'ulur ttè dalöiëno yöki

7 ¹A yamipa, Moisés ttè dalöiëno, e' s_uule buaë a' w_a. A' w_a ijcher tö ttè e' dik_ia s'tso', s'tso'ia ttsë'ka e' dalewa. ²E' dör wes alaköl senew_abak es. Ese kè kawöta iwëm ökwa iwëm tso'ia ttsë'ka e' dalewa. Erë mik iwëm blënew_a, et_a e' ttè olone ie' k_i. ³Alaköl ese sené wëm o'ka t_a iwëm chökle tso'ia ttsë'ka e' dalewa, e' t_a ttè e' dalösewëwaitö. Erë iwëm chökle blënew_a, e' t_a ie' kè ku'ia ttè e' dik_ia. Ie' a serwamine buaë wëm skà t_a, e' kè dör trë.

⁴A yamipa, es idör se' a ñies. Se' batsulew_a Cristo mik, e' kuëki se' du'ulur ie' t_a ttè dalöiëno e' yöki. Ñies se' shkënekane ie' t_a as se' ser wes Skëköl wa iwër buaë es.

⁵Mik se' bak senuk s'wák dër sulu e' dik_ia, et_a ttè dalöiëno tö se' wörieikeke ì sulu k_i wamblök. E' ulà a se' mine duökulur. ⁶Se' bak klöulew_a ttè dalöiëno e' dik_ia, erë i'ñe t_a se' durulune ttè e' yöki. Se' yënetts_a ttè e' ulà a as se' kaneblö Skëköl a ku_a'k_i sene pa'al_i mé iWiköl tö se' a e' wa. E' kè dör wes se' bak kaneblök ie' a ttè dalöiëno kitule yëkkuö k_i e' iütè wa es.

Sene sulu t_a ñippök

⁷Es idir, e'ma çima sö ichëmi? Moisés ttè dalöiëno kitule ze' dör suluë? Au, kè idör es. Ttè e' kè kunúpa, e'ma ye' kè w_a ijcher tö ì dör suluë. Ttè e' kè tö ichópa: “Kè a' kawö t_a o'ka íyi kkechök,” e'ma ye' kè w_a ijcher tö e' dör suluë. ⁸Erë ttè dalöiëno kè kunúpa, e'ma sene sulu kè diché t_a. E' kuëki ttè dalöiëno e' wa sene sulu tö ye' erkiöwéka ì sulu tsak_ië wamblök. ⁹K_a iaiaë kam ye' w_a ttè dalöiëno jcherw_a, e' yöki ye' ttsë'ne' buaë. Erë mik ye' w_a ttè e' jchenew_a, et_a sene sulu tso' ye' a e' diché iëne t_a ye' éna ianew_a tö ye' dör ì sulu wamblökwak ¹⁰⁻¹¹kichatëuletts_a. Ttè dalöiëno batamik sene sulu tö ye' kitö'wé as ì sulu wamblöyö, ese tö ye' kichatétts_a. Es ttè e' tö warma sene michoë mëmi ye' a, e' skéie ye' kichatéttsaitö.

¹²Es Moisés ttè dalöiëno e' dör buaë, e' dör yësyësë, e' dör batse'r.

¹³Et_a ze' yëne tö ttè buaë e' tö ye' kichatétts_a? Au, kè idör es. Ttè buaë e' batamik, ì sulu wamblekeyö, ese tö ye' kichatétts_a. Ttè dalöiëno e' tö se' a ikkacheke mokië tö ì sulu wamblekesö, ese dör suluë ichók. Es ttè dalöiëno dör buaë, e' wa sö isuëmi tö mokië ì sulu wamblekesö ese dör sulu ème.

¹⁴Se' w_a ijcher tö ttè dalöiëno e' dör Skëköl wák ttè. Erë ye' dör siarë kè diché t_a klöulew_a sene sulu ulà a ikanè mésoie. ¹⁵Ì wamblekeyö ese kè ane ye' wák éna. Ì buaë wak ye' éna ese kè wèyö. Erë ì ar suluë ye' éna, ese wamblekeyö. ¹⁶Ì kè wamblak ye' éna ese wambléyö, e' t_a e' wa ye' icheke tö ttè dalöiëno e' dör buaë. ¹⁷⁻¹⁸Ì buaë wak ye' éna, ese kè or

ye' a, e' wa ye' wā ijcher tō ì dōr buaē e' kē ku' ye' er a. Sō ichōma kē ì bua' ku' ye' wāk dēr sulu e' a. Es idir e' kuēki ye' kē tō ì sulu wambleku' ye' wāk er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tō ye' ké iwamblök. 19 Ì buaē wāk ye' éna, ese kē wēyō. Nies ì sulu kē wamblak ye' éna, ese wamblekeyō. 20 Es ì sulu kē wamblak ye' éna, ese wambléyō, e' tā e' kē dōr tō ye' tō iwambleke ye' wāk er wa. E' dōr tō sene sulu tso' ye' éna, e' tō ye' keke iwamblök.

21 Es ye' éna iane tō eré ì buaē wāk ye' éna eré ye' a sene sulu tkēr. 22 Ttē dalōiēno me'at Skēkōl tō, e' wa ye' wōbatsō tajē. 23 Erē ilē skā tso' ye' a, e' ttséyō tō e' tso' ì buaē wāk ye' éna ese wōklō'uk. E' dōr sene sulu tso' ye' er a e', e' ulā a ye' tso' klōulewā.

24 Ye' dōr siarēla. Ì sulu tso' ye' er a, e' tō ye' kichatēttsā. E' yōki çyi tō ye' tsatkēmi? 25 Skēkōl tō ye' tsatkē Skēkēpa Jesucristo batamik. E' kuēki wēstela chéyō ia.

Es ye' éna ttē dalōiēno me'at Skēkōl tō e' è iutak. Erē ye' wāk dēr suluē, e' tō ye' ké ì sulu wamblök.

Se' sermi buaē yēsēsē Skēkōl Wikōl wa

8 1-2 Cristo Jesús batamik Skēkōl Wikōl tō sene michoē meke se' a, e' tō ye' yēttsā sene sulu ena duēwā e' ulā a. E' kuēki i'ne tā wēpa batsulewā Cristo Jesús mik, esepa kē kichatepa Skēkōl tō yēs. 3 Ì kē onuk Moisés ttē dalōiēno a, e' wē Skēkōl tō. Se' wāk dēr sulu e' kē tō se' kē ttē dalōiēno iutōk buaē, e' kuēki e' kē a se' tsatkēnuk. Erē Skēkōl tō iwāk alā patkē'bitu' s'ditsōie ttēwā se' skéie se' nu' patuōie. Es ie' tō sene sulu tso' se' er a e' kichatēttsā. 4 E' wē ie' tō as se' klō'uitō wēs pē' buaē yēsēsē es wēs ttē dalōiēno yēsēsē e' tō se' a ikiē es. Se' klōne es, esepa serke wēs Skēkōl Wikōl kī ikiane es. Ie'pa kē serku'ia wēs s'wāk dēr sulu kī ikiane es.

5 Wēpa serke wēs s'wāk dēr sulu kī ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kī ese è kī. Erē wēpa serke wēs Skēkōl Wikōl kī ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kī ese è kī. 6 Ì kiane s'wāk dēr sulu kī, ese kī se' er me'rie, e' tā e' bata dōr se' duōwā. Erē se' er me'rie ì kiane Skēkōl Wikōl kī, ese kī, e' tā e' bata dōr sene michoē, nies sene bèrē Skēkōl tā e'. 7 Erē wēpa er me'rie ì kiane s'wāk dēr sulu kī, ese kī, esepa kē tō Skēkōl ttē dalōiēno e' dalōiē, mokī ie'pa kē a idalōiēr. E' kuēki ie'pa dōr Skēkōl bolōkpa. 8 Wēpa serke wēs s'wāk dēr sulu kī ikiane es, esepa kē a ì onuk wēr buaē Skēkōl wa.

9 Erē Skēkōl Wikōl tso' se' a, e' tā se' kē ku'ia s'wāk dēr sulu ulā a. E' skéie se' tso' Skēkōl Wikōl ulā a. Yi kē a Cristo Wikōl ku', ese kē dōr ie' icha. 10 Erē Skēkōl tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es, e' kuēki Cristo tso' se' a. E' dōr es, e' tā eré s'chkā nurdawā se' nu' kuēki, erē se' wikōl ser michoē. 11 Skēkōl tō Cristo Jesús shkeo'kane, e' Wikōl tso' se' a, e' tā aishkuō tā ie' tō se' nu shke'wērakā iWikōl tso' se' a e' wa.

¹²A yamipa, e' kuekì kè se' kàne senukià wēs s'wák dēr sulu kī ikiane es. ¹³Se' serke es, e' tã se' duōrawā. Erē se' e' aléka iki Skèkōl Wikōl wa, e' tã se' ser michoë.

¹⁴Wépa wētseke Skèkōl Wikōl tō, esepa dōr Skèkōl ala'r. ¹⁵Skèkōl kè wā iWikōl mène se' a se' klō'wōwā kēsik wa as se' suarne. E' skéie iWikōl wa se' de ie' ala'rie. Ie' Wikōl wa ie' a ichèmisō: “A yéwōla.” ¹⁶Ñies ie' Wikōl tō se' ké ittsōk se' er a tō se' dōr ie' ala'r. ¹⁷Es se' dōr ie' ala'r. Se' weirke Cristo tã ñita, e' je' tã ñies se' kirdawā buaë ie' tã ñita ie' olo tã tajë e' ska'. Aishkuō tã ì kōs tso' blèule Skèkōl wā mè se' a, e' dōraë se' ulà a Cristo tã ñita.

Ì tso' se' a aishkuō tã e' dōr buaë chōkle

¹⁸Ye' a tã ie' olo tajë e' a se' dōrañak aishkuō tã, e' dōr buaë shute. E' o'mik tã se' weirke kōs ká i' kī e' kè dōr ì. ¹⁹Aishkuō tã ikkayërdaë wōshaë tō se' dōr Skèkōl ala'r. E' kèwō paneke kröröë íyi ulitane yō'at Skèkōl tō ese tō. ²⁰Íyi ulitane yō'at Skèkōl tō ese kōs sulunewā. Ì kōs yöule e' kè wák e' suluñewā. Erē Skèkōl wák tō iwōme'ttsā es. Erē íbua'weneraëitō aishkuō tã. ²¹Ie' wák tō iyë'at: “Aishkuō tã íyi kōs yō'at ye' tō e' yerattsaneyō iweirke tajë e' ulà a as itsatkēnar ena ilókarkā tajë ye' olo wa ye' ala'r tã ñita.” E' kuekì íyi ulitane yō'atitō e' tso' kawō e' panuk kröröë. ²²Se' wā ijcher tō dō ikkē tã íyi ulitane yō'atitō e' rrerkeiā ena iweirkeiā wēs alakōl alà kurketke weir es. ²³Erē kè e' è rrerku' kawō e' panuk. Ñies se' a Skèkōl Wikōl menetke wēs íyi tsá kaktmè siā es, e'pa rrerkeiā kawō e' panekesō e' dalewa. E' kèwō ska' tã Skèkōl tō se' tseratkō da'ā ila'rie, tã se' chkà mane'werattsaneitō buaë kè duōta'wāia. ²⁴Se' tsatkēne erē se' tsatkērkette da'āie e' panekesō. Ì tso'tke s'wā ese kè paneku'sō. E' kuekì mik se' tō iché tō e' kèwō panekesō, etā e' wā kiane chē tō kam sō isaù. ²⁵Erē ì kam saùsō ese panekesō, e' tã se' kawōtā ipanuk bèrē s'weirke kōs e' dal'ettsè wa.

²⁶Es ñies se' kè diché tã, e' kuekì Skèkōl Wikōl tō se' kimeke. Kè se' wōblar buaë ttōk Skèkōl tã wēs se' ké ttōk itā es. Erē ie' wák Wikōl tso' se' tté chōk ie' a tajë kkōchè wa ena ttè kè yēr siā ese wa. ²⁷Ie' wā se' er sūule buaë. Ie' Wikōl tō ikieke ie' ichapa batse'r kī wēs ie' kī ikiane es. E' kuekì ì cheke iWikōl tō ie' a e' ane buaë ie' éna.

Se' e' aléka íyi ulitane kī Cristo batamik

²⁸Se' wā ijcher tō wépa éna Skèkōl dalër, ñies iklōō'bakitō wēs ie' wák tō íbikeitsbak es, esepa tã ì kōs tkōke, e' a ie' ulà ter ie'pa kimoie as idōttsā buaë wēs ie' kī kiane es. ²⁹Wépa shukitbakitō e'pa bikeitsbakitō tō idōraë wēs ie' Alà es as ie' Alà dō ie'pa tajë e' shūa wēs ikok es. ³⁰Wépa bikeitsbakitō e'pa kiéitō ñies. Wépa kiéitō e'pa klō'wéitō wēs pē' buaë yēsýesē es. Wépa klō'wéitō es, esepa dōraë ie' tã ñita ilo tajë e' a.

31 E' dör es, e' ta kè ì kianeia chè. Skèköl tso' se' ta, e' ta ì e' alömika se' ki? 32 Ie' kè wà iwák Alà kkëone, e' me'ttsaitö ttèwà se' ulitane skéie ie' yita ì kòs meraëitö se' a ìla ta ñita! 33 ¿Yi tò wépa shukitbak Skèköl tò esepa kkatèmi? Kè yi. Ie' wák tò ie'pa klö'wétke wés pè' buaè yësyesë es. 34 ¿Yi a ie'pa kichatèrmi? Kè yi. Cristo Jesús kötwa se' skéie, e' kíie ta ishkenekane tkër Skèköl ulà bua'kka se' tté chök. 35 ¿Ì tò se' yètsami Cristo éna se' dalèr taiè e' ulà a? ¿Se' weir taiè alè? ¿Ì darèrèè alè? ¿Se' weir Jesús tté batamik alè? ¿Se' duöke bli wà alè? ¿Kè se' datsi' ta' alè? ¿Ìlè tkò se' ta alè? ¿S'ttèwà alè? Au. Kè ì a se' yèrpattsa ie' ulà a. 36 E' dör wés Skèköl yèkkuö tò ichè es, e' tò ichè:

Be' dalèrmik wekkè alè ta sa' tterawà pè' tò.

Sa' sueke ie'pa dör wés obeja tsèmi ttèwà es.^o

Es Skèköl yèkkuö tò ichè.

37 Erè e' shuà se' dör e' alökwakpa tsata, Cristo éna se' dalèr taiè e' batamik. 38 E' kueki ye' wà ijcher buaè tò kè ì tò se' yepattsa Skèköl éna se' dalèr taiè e' ulà a. Duewa, sene, ie' biyöchökwakpa, íyi wökir kè wèrtawà, ì tköke se' ta i'ñe ta, ì tkömi se' ta aishkuö ta, ì skà tso' diché ta', 39 ì kòs tso' ká jaì a, ì kòs tso' ká diöshet, ekkè kòs ena ì skà yö'atitö, e' kòs kè a se' yèrpattsa ie' éna se' dalèr taiè e' ulà a. Ie' éna se' dalèr taiè, e' kkachéitö se' a Skèkèpa Cristo Jesús e' wa.

Skèköl tò Israel aleripa shukitbak ie' ala'rie

9 1 Ì cheke ye' tò a' a e' dör mokiè. Ye' dör Cristo icha, kè ye' kachò. Ñies Wiköl Batsè'r wa ye' er tò ye' a icheke tò e' dör mokiè. 2-3 Moki ye' chkenewà siarè, taiè ye' eriarke kekraè ye' wák ditséwöpa kueki. Ye' wák mú kichatée Skèköl tò yètsa Cristo ulà a as ie'pa tsatkèr ye' skéie. 4 E'pa dör Israel aleripa. Ká iaiaè Skèköl tò ie'pa tse'tkò ie' ala'rie. Ie'pa a ie' tò ilo taiè e' kkeyè'. Ie' ena ie'pa ttè me' ñi a tsakíè ñies ittè dalöieno e' me'itö ie'pa a. Wés íyi wakanewè ie' dalöioie e' wa ie'pa wöblao'itö. Ñies ie' kablè' ie'pa a er buaè chök. 5 Ie'pa dör sa' yépa bak ká iaiaè dalöièrta' taiè, e'pa aleripa. Ñies wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' kune' ie'pa ditséwö wa, e' dör Skèköl dör íyi ulitane tsata kïkarkekà kekraè e'. Es e' idir.

6 Kè ye' ku' ichök tò Skèköl kablè' er buaè chök ie'pa a e' kè wà bak. E' kè dör es. E' dör tò kè ie'pa sèraà dör Israel aleripa chökle Skèköl a. 7 Ñies Abraham aleripa, e'pa kibiiepa kè dör ie' aleripa chökle Skèköl a. Skèköl tò iyè' ie' a: “Be' aleripa chökle, e'pa doraè Isaac wa.”^p 8 E' wà kiane chè tò kè yi dör Skèköl ala'r s'ditséwö wa. E' skéie wépa tò ì uk Skèköl kablè' e' klö'wé wés Abraham tò iklö'wé es, esepa è dör Abraham aleripa chökle Skèköl a. 9 Skèköl kablè' ie' a ttè i' wa: “Kawö

^o Salmo 44.22   ^p Génesis 21.12

ikkè t̄a duas ièk ye' dörane t̄a be' alaköl Sara alà t̄a'tke.”^q E' klò'wé Abraham tò.

¹⁰Erè kè dör e' è. Sara alà kune' ñe' dör sa' yé bak ká iaiäè kiè Isaac e'. Ie' alà ka'ka itayè Rebeca t̄a e'pa dör klò wakpa wëm. ¹¹⁻¹³Erè kam ie'pa kur, kam ie'pa tò ì buaè ù ò ì sulu wamblo, e' yöki Skèköl tò iyè' Rebeca a: “Ikibi ék döraè itsirla kanè mésoie.”^r E' dör wës iskà tso' kitule Skèköl yèkkuò k̄i es, e' k̄i ie' tò ichè: “Jacob dalène ye' éna, erè Esaú watéttsayò.”^s Es iatetke tò wéne shushtak ie' wák éna, ese shushtéitò as iwà döttsa wës ie' k̄i ikiane es. Kè dör ì wésò ese kueki.

¹⁴Es idir, e' t̄a ïsò ichèmi tò Skèköl kè dör yësyesè? Au, kè idör es. ¹⁵Ie' tò iyè' Moisés a: “Wé a ye' er buaè chak, ese a ye' er buaè chöraè. Ñies wé suak ye' éna er siarè wa, ese suerayò er siarè wa.”^t ¹⁶E' kueki ie' kè er buaè chò se' a, se' k̄i ikiane ò ì wëkesò e' kueki. Erè wépa sueke ie' tò er siarè wa, esepa a ie' er buaè chöraè. ¹⁷E' dör wës itso' kitule Skèköl yèkkuò k̄i es. E' k̄i Skèköl tò iché Egipto blú a: “Ye' tò be' tkéka ká i' blúie, e' wà t̄a' ye' wà. E' dör ye' diché kkachoiè be' wa as yi dör ye' e' tté pakar ká wa'ñe.”^u ¹⁸Es yi suak Skèköl éna er siarè wa, ese sueräitò er siarè wa. Ñies yi er darè'wàkwà ie' éna, ese er darè'werawà ie' tò.

¹⁹Erè isalema a' wële tò ye' a ichèmi: “Mok̄i tò ì kiane wè Skèköl k̄i ese kè wöklönuk yi a çwës ie' tò se' chakèmi se' nuì k̄i?” ²⁰Erè ye' iütèmi: A wëm çima be' erbiçò be' dör yi, e' tò Skèköl iütè er sulu wa? Skaü kè tò ichepa iyuökwak a: “¿Ì kueki be' tò ye' yué i' es?” ²¹Skaü yuökwak e' a iyörmi wës ie' éna iyuak es. Skaüchka e' è yörmì skaü bua'buaiè ena skaü èsieie ñies.

²²Es ñies Skèköl tò iwèmi wës ie' k̄i ikiane es. Ie' éna ie' kèsik ena ie' diché kkachak ì sulu wamblokwakpa wömeulettsa weinuk esepa ewèwa wa, e' t̄a e' wèmi ie' tò. Erè e'pa k̄os dalè'ttsekiä ie' tò bèrè enaè ²³as ie' olo taiè shütèè e' kkachòitò se' shukitbakitò e'pa a. Ká iaiäè ie' tò se' shukitbak suè er siarè wa ñies se' klöo'bakitò as se' dò ie' ska' olo t̄a' taiè ie' t̄a ñita. ²⁴Es judiowak ena pè' kè dör judiowak, e'pa shua ie' tò se' klöo'bak ie' wák a. ²⁵E' dör wës Oseas tò ikit iyèkkuò k̄i es. E' k̄i Skèköl tò ichè:

“Wépa kè dör ye' icha, esepa kieraëyö ye' icha.

Wépa kè dalèr ye' éna, esepa a icheraëyö: ‘ye' éna a' dalèr.’^v

²⁶Ñies ká wé k̄i ye' tò iyè': ‘a' kè dör ye' icha’

ká e' è k̄i ye' icherane: ‘Ye' dör Skèköl chók e' ala'r a' dör.’^w

²⁷⁻²⁸Isaías tò Israel aleripa yè' i' es:

“Ká wa'ñe wépa wömeulettsa kichatènik

e' wakaneweraè Skèköl tò bet kè wötkènik yës.

^qGénesis 18.10,14 ^rGénesis 25.23 ^sMalaquías 1.2-3 ^tÉxodo 33.19 ^uÉxodo 9.16

^vOseas 2.23 ^wOseas 1.10

E' kuɛkɪ erɛ Israel aleripa dör tajɛ wɛs dayɛ tsɛwö es,
erɛ ie'pa wɛlepa è tsatkërdaë, kè dör tajɛ.”^x

29 E' dör wɛs Isaías tö iyè! es. Ie' iché:

“Skèköl diché ta' iyi ulitane tsata, e' kè tö se' aleripa múpaat,
e'ma se' enewa seraa wɛs Sodoma ena Gomorra wakpa enewa es.”^y

Jesús tté buaë e' dör Israel aleripa a ñies

30 Es sö isué tö pè! kè dör Israel aleripa, kè ku' sene yësyësé e' yulök, esepa klö'wé Skèköl tö wɛs pè! buaë yësyësé es ie'pa erblé Jesús mik e' wa. 31 E' skéie Israel aleripa kɪ ikiane tö Skèköl tö ie'pa klö'wè wɛs pè! buaë yësyësé es tté dalöiëno e' dalöiè wa, erɛ e' kè ska' ie'pa ulà dè! 32 Ì! kuɛkɪ e' kè dè! ie'pa ulà a? Ie'pa kè erblène Jesús mik e' kuɛkɪ. Ie'pa erblé ì buaë wɛkerakitö e' mik. E' kuɛkɪ ie'pa tène Jesús mik wɛs s'klastkër ák mik es. 33 E' dör wɛs itso' kitule Skèköl yèkkuö kɪ es, e' tö ichè:

“Ye' ttò ttsó. Ák tkè'atyö et Sión,
e' mik pè! klastkërdaë, ák e' tö ie'pa eröraë ìski.

Erè wépa erblé ák e' mik, esepa kè eriarpa.”^z

Es Skèköl yèkkuö tö ichè. Ák e' tö Jesús chè.

10 1 A yamipa, Israel aleripa mú tsatkër e' kkechekeyö tajɛ ye' er a, e' kiekeyö Skèköl a. 2 Ye' iché tö mokɪ ie'pa kaneblak darèrèè Skèköl a. Erè ie' tté mokɪè e' wà kè ane ie'pa éna buaë. 3 Ie'pa kè éna iane tö ie' tö s'klö'wɛke wɛs pè! buaë yësyësé es s'erblé Jesús mik e' wa. Tté e' watéttsa ie'pa tö. Ie'pa atak buaë yësyësé ie' wöa ie'pa serke es e' wa. 4 Erè Moisés tté dalöiëno e' wà dör Cristo kkachè. E' kuɛkɪ mik ie' de, eta tté e' wà de. E' kuɛkɪ wépa erblé ie' mik esepa ulitane klö'wɛraë Skèköl tö wɛs pè! buaë yësyësé es.

5 Se' wër yësyësé Skèköl wa sene yësyësé wa, e' yè! Moisés tö i' es: “Yi tö tté dalöiëno e' dalöié yësyësé seraa, ese ser michoé tté e' wa.”^a 6 Erè se' wër yësyësé Skèköl wa se' erblé Jesús mik, e' yè! Moisés tö i' es: “Kè a' tö ibikeitsar tö ÷yi mi'mi ká jaì a?” —E' dör wɛs se' mú mi' Cristo yulök as ibitune ká i' kɪ.— 7 “Ñies ÷yi mi'mi ká dià kaska?” —E' dör wɛs se' mú mi' Cristo yulök as ishkerkane s'duulewá tso! esepa shua.— 8 Erè tté e' tö ichè: “Tté buaë e' tso' tsinet se' ska' ena se' kkò a ena se' er a.”^b Tté buaë e' dör as a' erblò Jesús mik, e' tté pakeke sa' tö. 9-10 Se' er a tté e' klö'wésö as Skèköl tö se' klö'ù wɛs pè! buaë yësyësé es. Ñies s'wák kkò wa ichésö tö Jesús dör Skèképa eköl è e' as se' tsatkër. E' kuɛkɪ iché a' tö a' wák kkò wa tö Jesús dör Skèképa eköl è e', ñies iklö'wé a' tö a' er a tö Skèköl tö ishkeo'kane, e' ta' a' tsatkërdaë.

11 Skèköl yèkkuö tö ichè: “Yi erblé ie' mik esepa kè eriarpa.”^c 12 Skèképa ñe' è dör sulitane Kèköl. Judiowak ena wépa kè dör judiowak, esepa kos Kèköl ie'

^x Isaías 10.22-23   ^y Isaías 1.9   ^z Isaías 8.14; 28.16   ^a Levítico 18.5   ^b Deuteronomio 30.14

^c Isaías 28.16

dör. E' kuëkì ie'pa dör ñikkëë ie' wöa. Wépa kköchöke ie' a as ie'pa tsatköitö, esepa a ie' er buaë chò tajë. ¹³E' dör wes Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè: “Yi kos tö e' tsatkè kié Skëköl a, esepa ulitane tsatkërdaë.”^d ¹⁴Erë kè s'erblène ie' mik, e' ta çwes s'kköchömi ie' a? Ñies kè s'wä ie' tté ttsëule, e' ta çwes s'erblömi ie' mik? Ñies kè yi wä ie' tté pakane sia, e' ta çwes ittsemisö? ¹⁵Ñies ie' tté pakökwakpa kè patkëne yi wä, e' ta çwes e'pa dömi ie' tté pakök sia? E' dör wes Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè: “Wépa wä tté buaë datse sia, esepa de e' dör buaë shute.”^e

¹⁶Erë kè sulitane wä tté buaë e' klöne. Es Isaías tö iyë'bak: “A Skëköl, tté paka' sa' tö wësua kè yi wä e' klöne.”^f ¹⁷Es sö isuë tö se' erblé Skëköl mik, e' datse ie' tté ttsésö, e' wa. Ttè e' dör Cristo tté.

¹⁸Erë ye' ichakè: ¿A' ichè, kè iwarak tté e' ttsëule? Erë ye' e' iütöne tö, ie'pa wä ittseule je'. E' dör wes Skëköl yëkkuö tö ichè es wé ichèitö:

“Skëköl tté pakökwakpa, e'pa tka ká wa'ñe,

Ttè i' de dò wé ká i' erkerö ee.”^g

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

¹⁹Ye' iskà chakène: ¿A' ichè Israel aleripa kam éna iwà ar? E' iütè' Moisés tö mik ie' tö iyè' ie'pa a tö Skëköl tö iyè' i' es:

“Ye' tö a' keraë sbinukkä pè' kè dör i, esepa wa.

Ye' tö a' keraë ulunukkä pè' kè éna i ane, esepa ki.”^h

²⁰E' ukuökì ta Isaías diché dè'kà ichök tö Skëköl tö pè' kè dör Israel aleripa esepa yè' i' es:

“Wépa kè ku' ye' payulök, esepa tö ye' kué.

Wépa kè ku' ye' chakök, esepa a ye' e' kkaché.”ⁱ

²¹Ñies Isaías tö iskà yè' tö Skëköl tö Israel aleripa yè' i' es:

“Ie'pa tö ye' ttò dalösewéwä ñippöke ye' ta,

esepa a kekraë ye' tö ikimè watkè.”^j

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

Skëköl er buaë chöraë Israel aleripa a

11 ¹I' ta ye' ichakè: ¿A' ichè, Israel aleripa watéttsä Skëköl tö seraa? Au, kè idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwö wa. ²Kuaë Skëköl tö Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kè ie'pa watëulettsä ie' wä. Elías tté tso' kitule Skëköl yëkkuö kì wé Israel aleripa kkatè'kaitö Skëköl a, ¿e' kè jcher a' wä? Ie' iché Skëköl a: ³“A Skëköl, ie'pa tö be' ttekölpa malepa kos ttélur. Ñies ká' tso' íyi moka be' a, e' kos tkéttssarakitö. Ye' è atéat ttsé'ka erë ye' ttakwä ie'pa éna ñies.”^k ⁴Erë Skëköl tö ie' iüté: “Wépa dökä mil kuryök (7.000) e'pa kè e' tkëulewä kuchè kì Baal dalöioie ekkëpa tso'ia ye' wä.”^l ⁵Es ñies i'ñe ta Israel aleripa

^d Joel 2.32 ^e Isaías 52.7 ^f Isaías 53.1 ^g Salmo 19.4 ^h Deuteronomio 32.21 ⁱ Isaías 65.1

^j Isaías 65.2 ^k 1 Reyes 19.10,14 ^l 1 Reyes 19.18

tso' tajë, erë e' shuà wépa a Skëköl er buaë yë' tã ishukititö, esepa kè dör tajë. ⁶Ie'pa shukititö ie' er buaë ché ie'pa a e' kuëki, e' tã e' wà kiane chë tò e' kè dör ì buaë wé ie'pa tò e' kuëki. Ichópa es, e'ma kè ie' er bua' yëne.

⁷E' kuëki sò isuë tò Israel aleripa bak tsatkè yulök, e' kè dë' ie'pa ulitane ulà a. Erë ie'pa welepa shukit Skëköl tò, e'pa ulà a ide, erë imalepa er darërunune. ⁸E' dör wes Skëköl yëkkuö tò ichè es. E' ichè: "Skëköl tò ie'pa ké er chöukwa ie' ska'. E' dör wes ie'pa wöbla ta', erë kè iwawër es. E' dör wes ie'pa kuköna ta' erë kè iwattsër. Dò i'ñe ta ie'pa dör es."^m ⁹Es ñies David tò ie'pa yë' i' es:

"Mik ie'pa tso' kawö tkö'uk kaneë, etã as ee ibolökpa tò iklö'ùwã kësik wa
as ie'pa klastkër tã iweirdak.

¹⁰Iwöbla mú kè wawëriã.

Itsiwö mú körwã dalì ekkeë dikia kekraë."ⁿ

Pë' kè dör Israel aleripa esepa tsatkërdaë

¹¹I' tã ye' ichakè: A' ichè Israel aleripa tò Jesús waté'ttsã çe' wà kiane chë tò ie'pa kè tsatkërpa? Au, e' kè dör es. E' skéie ì sulu wamblé ie'pa tò ñe' batamik pë' malepa tsatkërmi. E' tka es as ie'pa sibirka pë' malepa kã tã ierkirdak erblök Jesús mik. ¹²Ì sulu wamblé' ie'pa tò, e' batamik pë' malepa a Skëköl er buaë ché tajë kã wa'ñe. E' yitã buaë sulitane a ie' er buaë kã chöraë tajë shutë mik judiowak tajë erblé Jesús mik etã.

¹³Erë a' kè dör judiowak, esepa a ye' tò ilè cheke. Skëköl tò ye' a kanè i' me' Jesús ttekölie pë' kè dör judiowak esepa a ttè pakök. Kanè e' dalër tajë ye' éna. ¹⁴Isalema kanè e' wa ye' tò ye' wák ditséwöpa welepa mú ukyëwëkã tã ie'pa ñies erblömi Jesús mik as itsatkër. ¹⁵Ie'pa waté'ttsã Skëköl tò e' batamik ie' ena kã wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi kã. E' yitã mik ie' tò ie'pa skà kiéwane buaë, etã e' dör buaë shutë. E' dör buaë wes s'duulewã e' shkenekane es. ¹⁶Harinachka tsã meule Skëköl a° e' dör batse'r, e' tã iëyök dör batse'r ñies. Ñies kal wikicha dör batse'r, e' tã kal e' qos dör batse'r ñies. Es judiowak yépa tsã dör Skëköl icha, e' kuëki ileripa dör ie' icha ñies.

¹⁷Skëköl tò judiowak waté'ttsã, e' dör wes kal uru kiè olivo e' ulà tée es. Pë' kè dör judiowak esepa dör wes olivo klö kañiru ulà tkéwã olivo uru ulà tëule ese skéie es. E' batamik i'ñe tã a serke buaë olivo klö uru e' wì mik. ¹⁸E' kuëki olivo uru ulà tëule, e' kè kã a' e' ttsökka. Erë a' e' ttsakka, e' tã a' éna ianú tò ulà serke iwí mik; iwì kè serku' iulà mik.

^m Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10   ⁿ Salmo 69.22-23   ° 11.16 Harinachka tsã meule Skëköl a: Pablo tso' ichök tò judiowak dör wes harinachka es. Harinachka tsã e' dör wes judiowak yépa tsã Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wes ileripa datse itöki es.

¹⁹Isalema a' ichèmi: “E' yène erè iulà uru tërolone as sa' tkërwanè iskieie.” ²⁰E' yène erè ie'pa tërolone ie'pa kè erblène Jesús mik e' kueki. Erè a' erblé Jesús mik, e' è kueki a' tkëulewà olivo klò uru mik. E' kueki kè a' e' ttsòkka. Warma a' kawòta Skèköl dalöiök. ²¹Ie' kè wà kal chók e' ulà meneat, e' yitá kè ie' tò a' mepaat. ²²A' éna ianú tò wes Skèköl dör. Ie' er buaè chòmi se' a, erè ñies ie' a s'kichatèrmi. Wépa anemi ì sulu a, esepa kichaterattsaitö. Erè ie' er buaè ché a' a. A' erblòkeia ie' mik, e'ma buaè idir. Erè a' kè serku'ia es, e' ta a' tërdattsa ñies. ²³Judiowak kè erblène Jesús mik. Erè e' kè wamblèia ie'pa tò ta ierblé imik, e' ta Skèköl wà diché tso' ie'pa tkowane iwákpa kéli mik, e' kueki itkërdawarak. ²⁴E' wà dör i' es: a' kè dör judiowak, e'pa dör wes olivo kañiru ulà tëule tkëulewà olivo uru mik es. Eré e' kè wetá'sö es, erè es Skèköl tò iwé a' a. E' yitá buaè judiowak dör wes ulà chók es, esepa tkërwanè buaè iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkërdaë tajë

²⁵⁻²⁶A yamipa, kenet ta ttè tso' blèule, ese chekeyö a' a. Ye' ki ikiane tò ttè e' jcherwà a' wà as a' kè e' ttsòka tò a' wà iyi jcher Israel aleripa tsata. Ttè blèule e' dör i': i'ñe ta Israel aleripa kibiiipa er darèrulune dö mik pè' malepa shukitbak Skèköl tò e' kos tsatkène eta. E' ukuöki ta ie'pa kos tsatkërdaë wes Skèköl yèkkuö tò ichè es, e' tò ichè:

“S'tsatkökwak datse Sión,

e' tò sene sulu kos yerattsa Jacob aleripa shua.

²⁷Ttè e' meraëyö ie'pa a

mik ie'pa nuì olo'yéyö ie'pa ki eta.”^p

Es Skèköl yèkkuö tò ichè.

²⁸⁻²⁹Mik Skèköl tò s'shushtë er buaè choie sia, eta e' kè mane'wepaitö.

Israel aleripa tò Jesús ttè buaè watéttsa, e' kueki i'ñe ta ie'pa dör Skèköl bolökpa. Erè ká iaiaë ie'pa yépa bak e'pa shukititö er buaè choie ie'pa a. E' kueki ie'pa aleripa dalërkeia ie' éna. E' tka es ie'pa ta as a' tsatkër.

³⁰⁻³²Sulitane tò ie' ttè dalösewéwa, e' nuì ulà a se' tso' klöulewà. E' me'atbakitö es as ie' a sulitane sur er siarè wa ñikkëë. E' kueki kenet a' tò ie' dalösewéwa, erè i'ñe ta a' suéitö er siarè wa, ie'pa tò ie' dalösewéwa e' kueki. Es ñies i'ñe ta ie'pa tò ie' dalösewékewa, erè e' dör as a' saùitö er siarè wa, ñies as ie'pa saùneitö er siarè wa.

³³Skèköl er buaè ché tajë shute se' a. Ie' wà iyi ulitane jcher buaè sulitane tsata. Ie' kabikeitsò tajë iskië. Ì bikeitseke ie' tò ese kè wà pakanuk yi a. Ì wekeitö ese kè anuk yi éna. ³⁴⁻³⁶Ì kos e' wì dör ie'. Ì kos tso' ie' batamik. Ì kos tso' ie' wák a. E' kueki Skèköl yèkkuö tò ichè:

“Skèköl erbikò e' kè jcher yi wa.

^p Isaías 59.20-21; 27.9

Kè yi a ie' pautuk.
 Kè yi a ì menuk ie' a keweie
 as ie' tò iské mune ia."

iSkèköl kíkòkasö kekraë! iEs e' idir!

Wes se' kawõtą senuk Skèköl ala'rie

12 ¹A yamipa, Skèköl er buaë ché se' a taië, e' kueki ye' kkòchò a' a tò a' e' múttsa eköl eköl ie' a kekraë wes ì batse'r meule ie' a wër buaë ie' wa es. Es se' tò ie' dalòiè e' wakanewèmi mokië. ²Kè a' senukia wes wépa kè tò ie' dalòiè esepa ser es. E' skéie a' erbikè mane'úttsa pa'ali ta' e' wa a' sermi buaë yésyèsè. Es ì kiane ie' kị ese jchermi buaë a' wa wawè. E' wà dör ì dör buaë, ì wër buaë ie' wa ena ì dör yésyèsè ese.

³Ie' er buaë ché ye' a, e' kueki ie' tò kanè me' ye' a Jesús ttekölie. E' wa ye' tò a' kos a' ichè tò kè a' e' bikeitsökka tkòka kos s'ké e' bikeitsök e' tsata. E' skéie se' e' bikeitsò yésyèsè kos Skèköl tò imé se' a erbloie ie' mik ekkè. ⁴E' dör wes se' dör es. Se' wöbla ta', ulà ta' ena s'yese skà tso' taië kua'ki kua'ki, erè e' kos wöieulewà ñita s'wák eköl è a. ⁵E' sù se' erblöke Cristo mik esepa dör taië kua'ki kua'ki, erè se' kos dör wes wák eköl è es, se' kos batsulewà ie' mik e' wa.

⁶Es Skèköl tò imé se' a kua'ki kua'ki ñi kimoie wes ie' kị kiane es. E' kueki wépa a iméitò ttoie ittekölie, esepa ttó es, ie'pa erblò Skèköl mik e' wa. ⁷Wépa a imé Skèköl tò s'kimoie, esepa tò s'kimú. Wépa a iméitò s'wöbla'woie Skèköl ttè wa, esepa s'wöbla'ú. ⁸Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tò s'er diché ió. Wépa a imène íyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kè dör ì skéie. Wépa a imène s'wéttsöie, esepa s'wéttsú kaneë. Wépa a imène s'malepa suöie er sjarè wa, esepa tò iwà ú ttsè'ne buaë wa.

Jesús mik erblökwakpa ñi dalër

⁹A' ñi dalèritsó er moki wa. Sene sulu kos e' watóttsa. E' skéie sene yésyèsè kos e' a a' senú kekraë. ¹⁰A' ñi dalèritsó wes ñi èlpa ñi dalër es. A' ñi dalóió taië.

¹¹Ì kos weke a' tò, e' ú kaneë. Kè a' bikè nuk. Skèköl kanè ú ttsè'ne buaë meke iWiköl tò se' a e' wa.

¹²Ì buaë panekesö, e' kueki a' senú ttsè'ne bua' wa. A' weirke e' dalè'ttsó er bua' wa. A' ttó S'yé ta' kekraë.

¹³S'batse'rpa malepa weirke kị ilè kiane, esepa kimú. Yi de a' pakök, ese kiówa er bua' wa.

¹⁴Wépa tò a' we'ikeke Jesús tté kueki, kè esepa kị alibchök, e' skéie er buaë chó iarak.

¹⁵Wépa ttsè'rke buaë, esepa ta' a' ttsè'nú buaë. Wépa iuke, esepa ta' a' íú.

¹⁶A' senú bèrè ñita. Kè a' e' ttsökka s'malepa tsata. E' skéie a' e' batsó se' èsepala ta' buaë. Kè a' e' bikeitsökka tò a' wa íyi jcher taië.

¹⁷Yi tò ì sulu wamblé a' k_i, e' t_a kè iské wamblarne. Ì k_{os} dör buaë yësyësë sulitane a ese ú. ¹⁸A' senú bèrè sulitane t_a k_{os} a' dirmi ekkë. ¹⁹A yamipa dalër ye' éna, kè ì sulu ské wamblarne yi k_i. E' skéie imúat Skéköl kësik ulá a. Ie' tò ichè iyëkkuò k_i i' es: “Ye' è wöki iské wërke wë. Yi tò ì sulu wamblé, e' ské werayò iki.”^q ²⁰Ñies ichè: “A' bolökpa dué bli wá, e' t_a itió. Ie' er sine, e' t_a di' mú ia yè. A' iwé es, e' t_a ie'pa jaërdaë.”^r ²¹Kè sene sulu kar e' alókka a' k_i. E' skéie a' e' alóka sene sulu k_i sene yësyësë wa.

13 ¹Sulitane kawöta ká wökirpa ttè dalöiök. Skéköl tò kawö me' ie'pa a s'wëttsöie. Itso'rak k_{os} e'pa tké'ka ie' tò. ²E' kuek_i wépa kè tò ie'pa dalöie, esepa ñippöke wépa tké'ka ie' tò esepa t_a. Ese wakpa weirdaë iulá a. ³⁻⁴S'wökirpa kè tkéneka s'ser yësyësë esepa we'ikök as isuardak. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa a' kimoie. Ie'pa tso' s'ser suluë esepa we'ikoie. Esepa je' kawöta suanuk. A' senak kè suar t_a s'wökirpa yöki, e' t_a a' senú yësyësë t_a ie'pa tò a' kikeraka. Erè wépa serke suluë, esepa je' kawöta suanuk. Kè é ichók ie'pa a kawö mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kanëblök Skéköl a s'ser sulu we'ikoie wes kawö meneat ie'pa a es.

⁵E' kuek_i se' kawöta ie'pa ttè iutök, e' kè dör as kè itò s'we'ikò e' è kuek_i. E' dör tò se' er tò se' a icheke tò e' dör buaë yësyësë e' kuek_i. ⁶E' kuek_i ñies inuköl patauk ie'pa tò se' keke ese patuekesö. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa kanëblöke ie' a s'wökirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kuek_i ie'pa patuë e' dör buaë. ⁷E' kuek_i imusö ie'pa a eköl eköl wes s'kawöta imuk es. Ilè kawöta patuë et_a ipataú. Wépa kawöta dalöie esepa dalöiö.

⁸A' wá nuì tso' k_{os} e' pataú. Erè nuì tso'ia se' k_i kekraë, e' dör ñi dalëritsë, e' kè patonuktsa se' a. S'malepa dalëritsesesö, e' t_a e' wa ttè dalöiëno me'at Moisés tò e' wá k_{os} dalöiësö. ⁹Ttè e' tò ichè: “Kè a' kawö t_a s'senewabak dalöseukwa; kè a' kawö t_a s'ttökwa, kè a' kawö t_a akblök; kè a' kawö t_a o'ka íyi kkechök.”^s Ttè e' ena imalepa k_{os} e' wöienewa ttè etkè a, e' dör i': “A' malepa dalëritsó wes a' wákpa e' dalër es.”^t ¹⁰S'malepa dalëritsesesö, e' t_a kè ì sulu wamblepasö yi t_a. Es ttè dalöiëno k_{os} e' dalöiekesö mokië yësyësë.

¹¹A' senú es. S'tsatkè kéwö k_i dewatke tsinet se' erblë' Jesús mik kuaë e' tsata. E' kéwö a se' tso' i'ñe t_a, e' anú a' éna. E' kuek_i kè a' senukia wes s'kapötër nañewe es. ¹²Sene sulu kéwö erkewatke t_a se' tsatkeke e' kéwö dökewatke wes ká ñirketke s'k_i es. E' kuek_i kè se' e' wamblöia suluë wes pè' tso'ia stui a e' wamblö es. E' skéie se' senú yësyësë, e' dör wes s'ser ká ñi a es. Se' e' duöser ñippök sene sulu t_a wes ñippökwakpa es. ¹³Se' senú buaë yësyësë wes s'ser ká ñi a es. Kè se' kàne e' wamblökia bloblopa es. Kè se' kàne trënuuk, e' ya'uk sulu. Kè se' kàne ñippök. Kè se' kàne ukyënuuk s'malepa t_a. ¹⁴E' skéie a' senú buaë yësyësë wes Skékëpa Jesucristo k_i kiane es. Kè a' tò ibikeitsök tò wes a' a s'wák dër sulu e' wöpatërmi.

^qDeuteronomio 32.35   ^rProverbios 25.21-22   ^sÉxodo 20.13-17   ^tLevítico 19.18

Kè a' nì bikeitsök suluë

14 ¹Wépa erblöke Jesús mik, erë kam ierblò bua'ie, esepa kiówa er bua' wa. Ttè bikeitseke a' tò kuà'kì kuà'kì ese kè kì a' nì iütök. ²A' welepa tò ibikeitseke tò Jesús mik erblökwakpa a iyi ulitane katarmi. Erë a' welepa skà kam erblò bua'ie Jesús mik, esepa tò iklò'wé tò iyiwak chkà kè katar. ³Wépa tò iyi ulitane katé, esepa kè kàne wépa kè ikaté esepa chök iki. Nies wépa kè ikaté, esepa kè kàne wépa tò ikaté esepa chök iki. Skèköl tò ie'pa klö'bak ie' ichaie e' kuèkì. ⁴Se' dör Skèkèpa Cristo kanè mèsopa. Wes se' wër ie' wa eköl eköl, e' wërke ie' wák wökì. Ie' a se' kimermi as se' wër buaë ie' wa, e' kuèkì se' wërdaë ie' wa buaë. E' kuèkì çwes s'yamipa chëmisö suluë?

⁵Nies se' shuà welepa tso' tò ibikeitseke tò s'kawõtá diwö wele batseitsök imalepa tsatá. Erë ieltépa tò ibikeitseke tò diwö ulitane dör nies ème. Se' kawõtá wá ijchenuk eköl eköl tò ì klò'wésö e' dör yësyësë. ⁶Wépa tò iklò'wé tò s'kawõtá diwö wele batseitsök bua'iewá, esepa tò batseitseke Skèkèpa Cristo dalöioie. Nies wépa tò iyi ulitane katé esepa tò ikateke Skèkèpa Cristo dalöioie tã wëstela chekeitö Skèköl a iki. Wépa kè tò iyiwak chkà katèiá, esepa tò ilo'yé Skèkèpa Cristo dalöioie tã wëstela chekerakitö Skèköl a ì ñekerakitö e' kì.

⁷Se' dör Skèkèpa Cristo icha, e'pa tso' ttsè'ka ö e'pa duowá e' dör ie' dalöioie, kè idör se' wák dalöioie. ⁸Mik se' tso'ia ttsè'ka, etá se' serke ie' a. Mik se' duowá, etá se' duowá ie' a. Se' tso' ttsè'ka ö se' duowá, erë se' dör ie' icha. ⁹Ie' kötewá e' shkenekane as ie' dö s'durulune ena s'tso' ttsè'ka e'pa kos Kèkölíe.

¹⁰Se' ulitane döraë Skèköl tkër s'shulo kulé kì e' wörkì. E' kuèkì çiók a' nì chò ö nì saù suluë? ¹¹Skèköl tò ichè iyèkkuö kì i' es:

“Ye' wák ser wa yö ichè:

Sulitane e' tulörawá kuchè kì ye' wörkì.

Sulitane tò ye' kikeraká.”^u

Es Skèköl yèkkuö tò ichè. ¹²Es sö isuè tò wes se' serke e' kì Skèköl tò se' chakerane eköl eköl.

¹³E' kuèkì kè se' kàne nì chökia suluë. E' skéie a' e' tkówa darèrè ì tò s'yamipa wöklò'wèmi ö ì tò ièmime sene sulu a, ese kè war. ¹⁴Ye' wá ijcher buaë tò kè chkè wéne tò s'ia'wépa náie Skèköl wöá. Ye' erblöke Skèkèpa Jesús mik, e' wa ye' iklò'wé yësyësë tò es idir. Erë wépa tò iklò'wé tò chkè wele tò s'ia'wèmi náie, e' tã es idir esepa a. ¹⁵E' kuèkì a' tò s'yami wele siawéwá ì kateke a' tò e' batamik, e' tã e' kè daléritseku'ia a' tò. Nies ie' skéie Cristo kötewá, e' kè sulu'warwá ì kateke a' tò e' batamik. ¹⁶⁻¹⁸Ì blúie Skèköl tso' e' wà kè dör chkè ena di'yè. E' wà dör

^u Isaías 45.23

sene yësyësë ena sene bèrë ena ttsë'ne buaë Wiköl Batse'r wa. Yi tö Cristo kanè wëke es, ese wër buaë Skëköl wa ñies sulitane wa. E' kuekì ì tò a' yamipa kèmi a' chök suluë ì dör buaë a' a e' kì, ese kè wär.

¹⁹Es ì kòs tò se' kimeke senuk bèrë ñita ena ñi diché iök Skëköl a, ese ùsö. ²⁰Ì buaë wëtke Skëköl tò a' er a, e' kè sulu'warwä chkö è kuekì. Mokì chkö ena di'yè kòs dör batse'r. Erë sulu idir tò s'yamipa armine sene sulu a se' ukuömik ì katësö ì yësö ese wa. ²¹Buaë idir tò iyiwak chkö mú kè katësö ö blo' mú kè yësö ö ì kòs mú kè wësö. Erë kè idör buaë tò s'yamipa armine se' ukuömik. ²²Ima a' ttè i' bikeitsè e' bló a' er a Skëköl è a. Wépa tò ì wër buaë ie'pa wa ese wé ta ittésö tò kè ikì ì nuí ku', iayëcha buaë esepa! ²³Erë yi tò ì katé ta ibikeitsékaitö bötböt dö' ye' tso' ì sulu wamlök, e' ta e' nuí tso' ikì. Ie' kè wä iklöne mokì tò buaë idir, e' kuekì e' dör suluë ie' a. Ì kòs wésö e' kè one se' wä yësyësë wës iklö'wésö es, e' ta e' dör suluë se' a.

S'kawötä s'malepa kimuk

15 ¹Se' wépa erblöke buaë Cristo mik, esepa ké wépa kam erblö buaë tso'ia katötö esepa sauk wës se' wák katörwä es. Kè se' kàne ì tò se' wák ttsë'wëke buaë ese è bikeitsök. ²Se' kòs ké ì tò s'malepa ttsë'wëmi buaë ese bikeitsök eköl eköl ikimoie ena idiché ioie buaë Skëköl a. ³Cristo wák kè wä ì tò ie' ttsë'wëke buaë ese è bikeitse. E' skéie ie' ta itka wës Skëköl yëkkuö tò ichè es, e' tò ichè: “A Skëköl, wépa tò be' cheke suluë esepa tò ye' cheke suluë ñies.”^v ⁴Ì kòs kite ká iaiaë Skëköl yëkkuö kì, e' kite s'wöbla'woie as se' e' tkòwä darërë ena as se' er pablö. E' wa ì buaë panekesö e' kè olo'yepasö. ⁵Skëköl tò se' ké e' tkòwä darërë ñies se' er pablekitö. As ie' tò a' kimù senuk bèrë ñita wës Cristo Jesús ser es. ⁶A' serke es, e' ta Skëköl dör Skëképa Jesucristo Yé e' kikeraká a' ulitane tò sekka ñita.

⁷Es a' ñi kiówä er bua' wa wës Cristo tò a' ki'wä es as sulitane tò Skëköl kíkòka. ⁸Mokì ye' ichè a' a tò Cristo dë'bitü judiowak kimuk ikkachoie ie'pa a tò ì uk Skëköl kablè' sa' yépa bak ká iaiaë e'pa a, e' wawéitö. ⁹Ñies idë'bitü as pè' kè dör judiowak, esepa tò Skëköl kíkòka ie'pa suéitö er siarè wa e' kuekì. E' dör wës Skëköl yëkkuö tò ichè es wé ichéitö:

“E' kuekì ye' tò be' kikeraká pè' kè dör judiowak esepa ulitane shua.

Ye' ttsöraë be' kíkokaie buaë.”^w

¹⁰Ñies itso' kitule i' es:

“iA' kè dör judiowak esepa ttsë'nú buaë wépa dör Skëköl icha esepa ta ñita!”^x

¹¹Ñies ichéitö:

“iA pè' kè dör judiowak Skëköl kíkòka!

^v Salmo 69.9   ^w 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49   ^x Deuteronomio 32.43

iA ká ulitane wakpa, Skëköl kíkóka!''y

¹²Ñies Isaías tö ikitat iyëkkuö kî i' es:

“Jesé aleri eköl döraë se' shua,

e' tkërdaká ká ulitane wakpa wëttsöie.

Pë' kè dör judiowak esepa tö ie' è paneraë e' tsatkoie.”z

Es itso' kitule.

¹³Ì buaë kos doia se' a e' panekesö kröröë e' wì dör Skëköl. As e' tö ttsë'ne buaë ena sene bèrë mù a' kos erblé ie' mik e'pa a. As ie' tö a' kimù iwà kî panuk buaë Wiköl Batse'r diché batamik.

¹⁴A yamipa, mokî ye' iklö'wé tö a' serke buaë yësyësë. Ñies ye' iklö'wé tö a' wá íyi jcher taië. A' a' ñi pautmi buaë. ¹⁵Erë yëkkuö i' kî ye' er deka a' pattök wöshäë ttë wésele wa as kè a' éna ichöwa. Skëköl er buaë ché ye' a' e' wa kanè me'itö ye' a, e' kuekî ye' a kawö ta' a' pattoie es. ¹⁶Ye' dör Cristo Jesús kanè méso ie' tté buaë kkayë' Skëköl tö se' a e' paköie pë' kè dör judiowak esepa moie Skëköl a batse'oule Wiköl Batse'r wá. E' dör wes íyi mè sacerdotepa tö Skëköl dalöioie wër buaë ie' wa es.

¹⁷Ye' batsulewá Cristo Jesús mik, e' kuekî ye' kaneblöke Skëköl a e' tö ye' ttsë'weke buaë. ¹⁸Ye' kè er dë'ká kabenukká ì kè one Cristo wá ye' wa ese kî. Ie' batamik ye' tö pë' kè dör judiowak esepa ulaié Skëköl ttë iütök. E' wé ye' tö ipakè wa ena iwakanewé wa ¹⁹ena Skëköl Wiköl diché wa. Ñies ì kè or yi a ese wéyö taië ie'pa wörkî ikkachoie tö ì chéyö e' dör mokî. Es kanè mène ye' a Cristo tté buaë paköie e' wawétkeyö ká tso' kos Jerusalén dö Iliria e' shua. ²⁰Këkraë ye' e' mukettsá tté buaë e' pakök wé kè yi tö Cristo dalöieta' ese ska'. Ye' iwé es as ye' kè dör wes yi tö u yuéka u chkí tulu'wabak o'ka tö ese kî es. ²¹E' skéie ye' éna iwak wes Skëköl yëkkuö tö iché es, e' tö ichè:

“Wépa a ie' tté kè pakaule, esepa a ká ardaë;

Wépa kè wá ie' tté ttsëule, esepa éna iardaë.”a

Pablo shkak Roma

²²Këkraë ye' shkak a' weblök, erë kanè i' tö ye' wöklö'weke. ²³Erë ì'ñe ta' ye' kaneone ká ikképa kî. Bànet ye' tö a' kkeyë'mi pakè, ²⁴e' kuekî ye' mú tkömi Roma a' pakök mik ye' mi'ke España eta. Eré ye' kè a kawö kunuk taië a' ska' senuk, erë ye' ttsë'rmi buaë. E' ukuökî ta' a' mú ye' kimè as ye' dö España. ²⁵Erë ì'ñe ta' ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa serke eë e'pa kimuk. ²⁶E' dör tö s'yamipa serke Macedonia ena Acaya e'pa tö inuköl kitbak iwákpa er wa patkëmi s'batse'rpa dör siarë tso' Jerusalén e'pa kimoie. ²⁷E' wé ie'pa tö iwákpa er wa, erë mokî ie'pa kî inuí tso'. E' kuekî buaë idir tö ie'pa tö judiowak kimè. E' dör tö ì buaë de judiowak ulà a Cristo wa, e' de ie'pa ulà a ñies judiowak wa. E' kuekî buaë idir tö

y Salmo 117.1 z Isaías 11.10 a Isaías 52.15

ì tso' ie'pa wà e' kakmè s'yamipa dör judiowak esepa a. ²⁸Es mik ye' tö inuköl kitule kòs ie'pa a e' mé ie'pa ulà a, età ye' mía España e' tkökemi a' pakök. ²⁹Ye' wà ijcher tö mik ye' demi a' ska', età se' ñì er diché iöraë buaë Cristo er buaë chò sia e' kòs wa.

³⁰A yamipa, Skèkèpa Jesucristo ttò wa, ñies se' ñì dalèritsöke Skèköl Wiköl wa, e' wa ye' kköchò a' a tö a' e' chó darèrè ye' ta ñita kanè mène ye' a e' wà uk. E' wèmi a' tö, a' tö Skèköl a ikiè ye' kì e' wa. ³¹Ikió ie' a as ie' tö ye' tsatkò Judea wakpa kè tö Jesús tté iutè esepa yöki. Ñies ikió ie' a tö ì kòs mi'ke ye' wà s'batse'rupa tso' Jerusalén e'pa kimoie as ie'pa tö e' tsù er bua' wa. ³²Es ikió ie' a as ye' dòmi a' ska' tsè'ne buaë wa enuk a' pakekeyö e' dalewa, es ie' kì ikiane e'ma. ³³Ie' dör sene bèrè mukwak as e' tö a' wapiöù. Es e' idir.

Roma wakpa shke'wémi Pablo tö

16 ¹Tayè eköl kiè Febe dör s'yami, e' tté chekeyö a' a. Ie' dör Skèkèpa Jesús icha erule tso' Cenreas e' kìmukwak eköl. ²Ie' kiòwà buaë Skèkèpa Jesús ttò wa wès s'batse'rupa ñì kiòwà es. Ie' tö s'yamipa taiè e'pa kímé, ñies ye' wák kíméitö. E' kuekì mik ie' kì ilè kiane età ie' kímú.

³Prisca ena Áquila e'pa shke'ú ña. Ie'pa bak kanèblök ye' ta Cristo Jesús kanè a. ⁴Ie'pa e' me'ttsa ye' tsatkök, kè tkine tö dö' ittèwà. Wèstela chekeyö ie'pa a, erè kè dör ye' è. Skèkèpa Jesús icha erule erule kòs kè dör judiowak, e'pa tö wèstela cheke ie'pa a ñies. ⁵Ñies Skèkèpa icha erule daparke Prisca ena Áquila u a, e'pa shke'ú ña. Ñies ye' yami dalèr taiè ye' éna kiè Epéneto, e' shke'ú ña. Ie' dör s'tsá erblè' Cristo mik Asia e'. ⁶María shke'ú ña. Ie' kanèblé taiè a' a. ⁷Wépa bøl kiè Andrónico ena Junias, e'pa shke'ú ña. Ie'pa dör judiowak wès ye' es. Ie'pa bak wötèule s'wötö wé a ye' ta. Ie'pa dör Jesús ttekölpa kkeaulekà buaë imalepa wà. Ie'pa erblè' Cristo mik ye' yöki kewe.

⁸Ampliato shke'ú ña. Ie' dör ye' yami Skèkèpa Jesús ttò wa, e' dalèr taiè ye' éna. ⁹Urbano shke'ú ña. Ñies ie' kanèblöke Cristo a wès sa' es. Ñies Estaquis shke'ú ña. Ie' dalèr taiè ye' éna. ¹⁰Apeles shke'ú ña. Ie' wër buaë Cristo wa. Ñies wépa dör Aristóbulo icha, e'pa shke'ú ña. ¹¹Herodión, e' shke'ú ña. Ie' dör judiowak wès ye' es. Ñies wépa dör Narciso icha erblé Skèkèpa mik e'pa shke'ú ña. ¹²Tayèpa kiè Trifena ena Trifosa shke'ú ña. Ie'pa kanèblöke Skèköl a. Ñies tayè dalèr se' éna kiè Pérside e' shke'ú ña. Ie' kanèblöke taiè Skèköl a. ¹³Rufo shke'ú ña, e' dör Jesús mik erblök'wak buaë sùule sulitane wà. Ñies ie' mì e' shke'ú ña. Ie' dör wès ye' wák mì es. ¹⁴Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kòs tso' ie'pa ta, e'pa kòs shke'ú ña. ¹⁵Ñies Filólogo, Julia, Nereo ena ikutà, Olimpas ena s'batse'r malepa tso' ie'pa ta, e'pa kòs shke'ú ña.

16 A' ñì shkè'ú ñì dalër wa. Cristo icha erule erule e' kòs tò a' shkè'wémi.

17 A yamipa, ye' kköchò a' a tò wépa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa yöki a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a icheke tò ttè wa se' wöblaule kéwe e' kè dör mokjë. Esepa yöki a' e' skó. 18 Ie'pa kè ku' Skèképa Cristo kanèuk. E' skéie ie'pa tso' iwákpa è kanèuk. Se' kam éna iar buaé esepa dakiñekerakitò ttè ttsër buaé ese wa. E' kuéki esepa yöki a' e' skó. 19 Sulitane wà ijcher tò Skèköl ttè mokjë e' dalöieke a' tò buaé. E' tò ye' ttsè'weke buaé. Ye' ki ikiane tò a' mú wöblar ttè buaé yésyèsè wa wawè. Erè a' mú kè e' wöbla'ù kache tté wa ì sulu wambloie. 20 A' serke es, e' tã betka Skèköl dör sene bèrè mukwak, e' tò Satanás shtowerawà a' klò dikja. As Skèképa Jesús er buaé chò a' a.

21 Ye' yami Skèképa Jesús kanè a' kiè Timoteo e' tò a' shkè'wémi. Ñies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tò a' shkè'wémi. Ie'pa dör judiowak wés ye' es.

22 Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yèkkuö i' ki. Ñies ye' tò a' shkè'wémi Skèképa ttò wa. I' tã ì cheke Pablo tò e' shtekeneyö.

23-24 Gayo tò a' shkè'wémi, e' u a ye' serke. Eë Skèképa Jesús icha erule tso' ká i' ki e'pa daparke. Erasto tò a' shkè'wémi. Ie' dör ká i' inuköl kuéblu. Ñies s'yami kiè Cuarto, e' tò a' shkè'wémi.

Pablo tò Skèköl kíkèka

25 ìSkèköl kíkòkasò! Ie' a a' kimermi e' tkökwa darèrè Jesucristo ttè buaé pakekeyö e' a. Ká iaiaè ttè buaé e' blèule se' yöki. 26 Erè i'ñe tã ikkayènewà se' a ì kit Skèköl ttekölpa tò yèkkuö ki e' wa. Skèköl yöbiè e' tò ie'pa ka' ishtök. Ttè buaé ñe' kkayènewà as ká ulitane wakpa erblò imik tã iwà iütò.

27 Skèköl e' dör Skèköl eköl ème e'. Ie' erbikò taiè sulitane tsatã. iAs e' kíkarkã kékraè Jesucristo wa! Es e' idir.